

**UNIVERZITA
JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA**

Magisterské/kombinované studium

2010 – 2012

Diplomová práce

Dominika Györiová

Antické a moderní řečnictví

Praha 2012

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Albína Měchurová

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Master / Combined Studies

2010-2012

Diploma Thesis

Dominika Györiová

Ancient and modern rhetoric

Prague 2012

The Master Thesis work supervisor:

PhDr. Albína Měchurová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 22.3.2012

Dominika Györiová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své konzultantce PhDr. Albíně Měchurové za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této diplomové práce.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá antickým a moderním řečnictvím.. Teoretická část pojednává o antickém a moderním řečnictví. V každé části jsou blíže popsáni nejvýznamnější představitelé řečnictví. V první části se hovoří o historii rétoriky od antického Řecka až po současnou dobu. V druhé části jsou rozebráni filosofové a řečníci Sokrates, Protagoras, Platon, Aristoteles a Cicero. Blíže je zde specifikován jejich pohled na rétoriku. V části moderní rétorika je zmíněno o moderních prvcích projevu, které jsou doplněny o praktické ukázky agitačního a slavnostního projevu. V souvislosti s moderní rétorikou jsou zde připomenuti významní řečníci bývalý prezident České republiky Václav Havel, současný prezident České republiky Václav Klaus a současný prezident Spojených států amerických Barack Obama. Ve čtvrté části diplomové práce je souhrn rozdílů mezi antickou rétorikou a rétorikou dnešního světa. Teoretickou část doplňuje část praktická. V praktické části jsou podrobně rozebrány konkrétní díla antických představitelů Platona, Aristotela a Cicera. Dále jsou rozebrány a popsány projevy Václava Havla, Václava Klause a Baracka Obamy.

Klíčové pojmy :

rétorika, řečník, projev, antika, moderní rétorika, rétorické vystoupení, výuka rétoriky, učitelé rétoriky, věda, řečnické sdělení, dialog, argumentace, řeč, nonverbální prostředky

Annotation

This thesis deals with ancient and modern rhetorics. The theoretical part concerns ancient and modern rhetoric. Each section in detail describes the most famous representatives of rhetorics. The first section describes the history of rhetoric from ancient Greece until modern day. The second section in detail describes philosophers and rhetoricians such as Socrates, Protagoras, Platon, Aristoteles or Cicero. Described furthermore here, are their perspectives about rhetorics. In the section of modern rhetorics, modern elements of speeches are described, completed with practical examples of campaign and ceremonial speeches. In accordance with modern rhetorics, famous rhetoricians such a former Czech president Vaclav Havel, current Czech president Vaclav Klaus and current president of The United States Of America, Barack Obama are reminded. The fourth section of this thesis is an aggregate of differences between ancient and modern day rhetorics. Theoretical and practical sections complement each other. In the practical section, compositions of ancient representatives Platon, Aristotele and Cicera are elaborately analysed, furthermore, speeches of Vaclav Havel, Vaclav Klaus and Barack Obama are analysed and described.

Key words :

Rhetorics, rhetoricians, speech, ancient, modern rhetorics, rhetorical appearance, rhetoric tuition, teachers of rhetoric, science, rhetorical communication, dialogue, arguments, speech, non-verbal resources

OBSAH	
ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	
1. HISTORIE RÉTORIKY.....	10
2. ANTIČTÍ ŘEČNÍCI.....	15
2.1 Sokrates.....	16
2.2 Protagoras.....	17
2.3 Platon.....	18
2.4 Aristoteles.....	20
2.5 Cicero.....	22
3. MODERNÍ RÉTORIKA.....	24
3.1 Moderní rétorika a její žánry.....	25
3.2 Uspořádání a příprava projevu.....	27
3.2.1 Specifické řečnické projevy.....	29
3.3 Agitační projev.....	31
3.4 Příležitostný projev.....	33
3.5 Osobnost řečníka.....	35
3.6 Tiskový mluvčí.....	37
3.6.1 Tiskový mluvčí Ladislav Špaček.....	38
3.7 Václav Havel.....	41
3.8 Václav Klaus.....	47
3.9 Barack Obama.....	50
4. ANICKÉ A MODERNÍ ŘEČNICTVÍ.....	54
PRAKTICKÁ ČÁST	
5. 1 Platon – dialog Prothagoras.....	56
5. 2 Aristoteles - Rétorika.....	61
5.3 Cicero – O řečníkovi.....	63
5.4 Projev - Václav Havel.....	64
5.5 Projev - Václav Klaus.....	67
5.6 Projev - Barack Obama.....	68
ZÁVĚR.....	69
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	71
SEZNAM PŘÍLOH.....	73

ÚVOD

Téma diplomové práce zní : „Antické a moderní řečnictví“. Toto téma je velmi zajímavé a obsáhlé. Antické řečnictví je myšleno řečnictví starověkého Řecka a Říma. Moderní řečnictví je řečnictví dnešní doby.

V teoretické části nejprve popíšeme historii řečnictví od antiky po moderní dobu dnešního světa. V části antického řečnictví budou přiblíženi významní řečníci antiky Sokrates, Protagoras, Platon, Aristoteles a Cicero. Především se budeme věnovat jejich životu a pohledu na rétoriku.

Dále se v diplomové práci budeme zabývat moderní rétorikou. Popíšeme způsob vytváření projevů s praktickými příklady. Zamyslíme se nad poměrně novým pojmem tiskový mluvčí a rozebereme bývalého tiskového mluvčího prezidenta Václava Havla Ladislava Špačka. Tiskový mluvčí je u nás poměrně nová profesní specializace. Tiskový mluvčí vznikl u nás po roce 1989. Této profesi předcházela profese tiskový referent. Tiskový mluvčí zprostředkovává hlavně předání informací médiím, vytváření a nabídku PR článků, udržuje kontakty s novináři z vybraných periodik a koná mnoho dalších činností. K moderní rétorice neodmyslitelně patří mnoho významných osobností. V této práci se budeme věnovat vybraným osobnostem Václavu Havlovi, Václavu Klausovi a Baracku Obamovi. Především se blíže seznámíme s jejich životy. V poslední části teorie se budeme věnovat porovnání antického a moderního řečnictví.

V praktické části rozebereme díla autorů Platona, Aristotela a Cicera. Platon je velikán starověké řecké filosofie. Platon je považován za jednoho z největších filosofů v dějinách. Platon tvrdil o rétorice, že může být jen tehdy dokonalou naukou a může sloužit dobru, bude-li opřena o filosofii. Aristoteles byl antický řecký filosof a zakladatel evropského vědeckého myšlení. Aristotelova rétorika je rétorika s užitím logiky v politické sféře. Aristoteles nazývá rétoriku odnoží politiky a příbuznou naukou dialektiky. Cicero je největší řečník římské republiky a nejvýznamnější autor prací o rétorice.

Dále se budeme věnovat v praktické části třem různým projevům třech významných osobností Václava Havla, Václava Klause, Baracka Obamy. Na základě těchto projevů si ukážeme, jaká osobnost každý z nich je. Tyto konkrétní projevy budou zobrazeny v příloze.

1. Historie rétoriky

„Vznik rétoriky se datuje od 5.století před naším letopočtem v Sicílii, kde po demokratických převratech v Akragantu (472 př.n.l.) a v Syrakusách (466 př.n.l.) mohl každý svobodný občan svou záležitost osobní i veřejnou přednést u soudu nebo před shromážděním lidu. Záhy vznikla instituce učitelů řečnictví a potřeba rétoriky, nauky o stylistickém i obsahovém zvládnutí projevu a o jeho přednesu. Prvními učiteli této nauky byli Korax a Teisias. ‘‘¹ Korax byl autorem nedochované učebnice o rétorickém umění. Teisiasovi se připisuje rozdělení řeči na úvod, vlastní stať a závěr. Dále se uvádí za zakladatele rétoriky Gorgias. Gorgias přenesl sicilskou rétoriku do Atén. V Řecku byl o řečnické umění velký zájem. Gorgiův příchod do Atiky nebyl počátkem dějin řečnického umění, ale znamenal podnět k zajímavým diskuzím o teoretických základech řečnictví.

„Podmínky pro rozvoj rétoriky jako praxe i teorie řečnického umění přineslo demokratické uspořádání a svoboda občanů v řeckých městských státech v 5.století před naším letopočtem. Každý svobodný občan získal možnost veřejně vystupovat i hlasovat o věcech občanských, soudních i politických. Rostla potřeba veřejně vystupovat i promlouvat.‘‘(Žantovská, 2006)²

„Rétorika se stává oborem, který zkoumá jako věcnou, jazykovou a stylovou či formální stránku řečnickova projevu, tak způsoby přednesu a možnosti ovlivňování publika. Svoboda slova a záliba Řeků v kráse mluveného slova, neboť slovo rétor lze překládat jako mistr slova, znamenala, že výuka rétoriky se stala jedním ze základních pilířů řeckého vzdělání.‘‘³

„Podle Jiráka antická rétorika rozlišovala tři druhy řeči : poradní, soudní a ukázkové.‘‘ (Jirák, 1989) Řeč poradní se týkala především témat politických.

Ztráta řecké samostatnosti a makedonská nadvláda po roce 338 př.n.l. znamenala zásadní změnu v postavení a obsahu antické rétoriky. Městské státy

¹ PhDr. JIŘÍ KRAUS, Csc. Rétorika v dějinách jazykové komunikace. Praha : Academia nakladatelství Československé akademie věd, 1981 s.18

² IRENA ŽANTOVSKÁ. Jazyková komunikace v dějinách lidstva. Praha : Vysoká škola Jana Amose Komenského, 2006. ISBN 80-86723-23-2

³ IRENA ŽANTOVSKÁ. Jazyková komunikace v dějinách lidstva. Praha : Vysoká škola Jana Amose Komenského, 2006. S.11 ISBN 80-86723-23-2

ve své původní podobě zanikly a staly se součástí helénistických říší. „V helénistických říších dochází k specifickému míšení domácích mytických a filozofických představ s importovanou vzdělaností řeckých metropolí, vystupuje v nich nová syntéza směřující protivy původně zcela odlišných civilizací. (...) Studium jazyka, stylistiky písemných i mluvených textů, poetiky a rétoriky se rozvíjelo v helénistických školách stoiků, peripatetiků a v novoplatónských akademiích.⁴ Učení bylo rozděleno na trivium a kvadrivium. Rétorika byla součástí trivia. „Rétorika helénistického období získala charakter propracovaného oboru čerpajícího poznatky i z ostatních oborů trivia, jakož byla gramatika a dialektika.“ (Jiří Kraus, 2011) Postupně se z ní vytrácela občanská tematika. Obsah řeči je nahrazen úsilím o propracovanost formy a o vyzdvížení dekorativních prvků. Převládá zájem o detail, o situace běžného života a o duševní svět člověka. Zužuje se okruh lidí, kterým jsou rétorické projevy určeny. Řečník se uchyluje do soukromí. Ráz helénistické rétoriky charakterizuje jeden z historiků. „Pro přednes imaginárních témat se pronajímaly velké sály, v nichž se tlačily zástupy lidí toužících vyslechnout své oblíbené řečníky. Rovněž veřejné lázně se stávaly dostaveníčky řečníků a jejich obdivovatelů. Mnoho hodin se zde rozebíraly etické, morální a právní problémy předkládané s vyhocenou vášní a s přesvědčující naléhavostí.“ (Bahn, 1937)

Rétorika v antickém Římě se mění od rétoriky antického Řecka. Prvopočáteční rozšiřování rétoriky v Římě nebylo příznivé. Období římské republiky je proměnlivé a bouřlivé, plné politických zvratů a stranických soubojů mezi dvěma politickými stranami optimátů a populárů. „Z teoretických prací tohoto období je nejucelenější a nejrozsáhlejší učebnicí spis Rétorika pro Herénia, který byl v období renesance připisován Ciceronovi, ale dnes je veden jako anonym z 80.let před naším letopočtem. Toto dílo vychází z prací řeckých autorů, ale uvedené příklady a terminologie důsledně pochází z

⁴ JIŘÍ KRAUS. Rétorika v evropské kultuře i ve světě. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum. 2011. s.45 ISBN 978-80-246-2001-5

římské zkušenosti. V období středověku byla tato učebnice základním studijním materiálem i východiskem mnoha dalších prací věnovaných rétorice.⁵

Nejvýznamnějším řečníkem období římské republiky byl Markus Tullius Cicero. Byl významný řečník, právník, obhájce a politik.

V období římské republiky bylo řečnictví účinným nástrojem pro prosazování politických názorů. Postupně se řečnictví v Římě a Řecku vyvíjelo. Oproti Řecku římská rétorika rozlišovala řeči poradní, politické, soudní a slavnostní.

V době římského císařství se prvním římským císařem stává Gaius Octavius Augustus. Během jeho vlády nastala stabilita. Poté se střídalo mnoho císařů. „V době římského císařství se oslabuje přesvědčovací funkce, převládá funkce estetická a stylotvorná. Velký význam řeči poradních a soudních je nahrazen významem řeči oslavných. V kompozici a stylu řeči převládá zdobný asijský styl. Velký význam má rozvoj rétorského školství a metodologie oboru. Nastupuje období charakterizované jako období úpadku rétoriky s etapami renesance rétoriky a nového reformátorství v její výuce. Rozšiřuje se běžný dialog mezi obyčejnými lidmi. V polooficiálních setkání se začíná dávat důraz nejenom na odpovídající styl, ale objevuje se zde i zábavnost.“ (Žantovská, 2006) Osobnosti spojené s obdobím římské republiky jsou například Lucius Annaeus Seneca, Marcus Fabius Quintilianus, Statius Caecilius. Statius Caecilius byl dramatik, který napsal knihu O deseti řečnících, která se celá nedochovala. Lucius Annaeus Seneca byl filosof, spisovatel a autor mnoha etických úvah. Seneca zastával řeč jednoduchou a spontánní. Ve svých dílech Seneca používal dialogické prvky, přirovnání, citáty, metafory, přísloví, antitézy, anafory. Byl vychovatelem císaře Nerona. Byl zastáncem nového stylu v rétorice. Markus Fabius Quintilianus byl první státem placený učitel rétoriky ve starém Římě. Napsal knihu Základy rétoriky. Tato kniha má dvanáct svazků a obsahuje v sobě komplexní systém rétorické výchovy. V tomto díle dává najevo potřebu propojit studie s praxí, přirozeného talentu se vzděláním, jazykové kultury s kulturou přednesu. V základech rétoriky píše o

⁵ IRENA ŽANTOVSKÁ. Jazyková komunikace v dějinách lidstva. Praha : Vysoká škola Jana Amose Komenského, 2006. s.29 ISBN 80-86723-23-2

problémech starořecké a římské rétoriky. V této knize navazuje na Cicera. V období pozdní antiky a nástupu křesťanství rétorika posílila svou úlohu.

„Středověké řečnictví bylo spojeno především s rozvojem církevního školství. Situace ve středověku nedávala možnost pro výměnu názorů, proto se řečnické projevy omezovaly především na projevy z oblasti náboženství a na projevy státnické nebo-li politické.“ (Jirák, 1989). Od doby středověku až do novověku patřila rétorika na školách humanitního zaměření a na univerzitách k základním vzdělávacím disciplínám. „Vynikající řečnickou přípravu z církevních škol dokázali využít představitelé reformace. Potřeba oslovit posluchače z nejrůznějších vrstev, přiblížit a vyložit jim často i dost složité souvislosti kritizovaných jevů a neztratit zájem a pozornost publika vedla tyto kazatele k ožívování projevu a k hledání optimálního výrazu. Mezi nejvýznamnější představitelé reformačního hnutí patřil Jan Hus.“⁶

V novověku docházelo k rozpadu uceleného systému rétoriky. Důvodem byl rozvoj vědy. Nejprve však bylo řečnictví v novověku záležitostí církve. Rétorika nebyla na dobré úrovni. Řečnickou praxi kritizoval Jan Amos Komenský v díle *Labyrint světa a ráj srdce*. Mezi významné renesanční osobnosti, které přispěly do teorie a praxe řečnictví patří Erasmus Rotterdamský. V díle *Ciceronianus* zachycuje koncepci řečnictví.

„Renesanční rétorika se v mnoha aspektech vyvinula téměř v přímém protikladu k zásadám. (...) Bouřlivý vývoj zaznamenává dopis. Dopis se stává psanou obdobou dialogu a forma rozhovoru patří k další oblasti, která je v renesanci středem zájmu humanistických učenců. Jejich dialog spočívá na skeptických základech a na neustálém vážení a hodnocení celé škály předkládaných argumentů. (...) Výuka rétoriky se posouvá směrem ke zdůrazňování osobitého stylu. (...) Vynález knihtisku umožnil rozkvět školství a rozvoj vzdělanosti. (...) Období renesance je spojeno s myšlenkami reformace. Hlavní představitelé jsou Erasmus Rotterdamský a Martin Luther.“⁷

⁶ JAN JIRÁK. *Antologie komentovaných textů z dějin rétorické praxe*. Praha : Univerzita Karlova, 1989. s. 26

⁷IRENA ŽANTOVSKÁ. *Jazyková komunikace v dějinách lidstva*. Praha : Vysoká škola Jana Amose Komenského, 2006. s.83 ISBN 80-86723-23-2

V průběhu 17.století se rétorika soustřeďuje na oblasti jazykových prostředků, jazykového stylu a přednesu. V 19.století je nejvýznamnějším filosofem Arthur Schopenhauer a Friedrich Nietzsche. „Od 17.století dochází k omezování vlivu rétoriky. V 19.století je rétorika omezena v rámci výuky. Rétorika se stává součástí estetické a jazykové výchovy

2. ANTIČTÍ ŘEČNÍCI

„Rétorika byla důležitou složkou řecké vzdělanosti, zvláště za doby Platonovy a Aristotelovy v 5.-4-století před naším letopočtem.(..) Rétorika byla spojením teorie řečnictví a praxe. Původnější však byla praxe. Řečníci, kteří vynikali byli athénští státníci Periklés, Themistoklés a Kleon. (...) Řečí mohli státníci působit na rozum a cit posluchačů a získávat tak politický vliv. Odtud praktický politik v Athénách byl označován jako výkonný řečník : rétor.“⁸

K rozvoji řečnictví přispěla záliba Řeků v kráse mluveného slova a příznivé politické podmínky. Později se vyvíjela řečnická nauka. V Athénách se jí věnovali slavní řečníci Lýsiás, Démosthenes a Isaios. Stali se takzvanými litografy. O rozvoj řečnické teorie se zasloužili řečníci na Sicílii. První autor knihy o rétorice byl Korax ze Syrakus. Poté sofisté vytvořili řečnickou nauku. Vznikl učitel řečnictví a začaly vznikat rétorské školy. Znamý z této doby je Gorgias z Leontýn. Gorgias tvořil řeckou poetickou prozu. Další známý je Thrasymachos z Chalkédosu. Thrasymachos byl Gorgiův velký konkurent. Poté si rétorika podrobila řeckou prozu a pronikla do poezie. Již tehdy vznikala didaktický materialismus. Proti sofistům, kteří chtěli vyšší vzdělání, se postavil Sokrates a jeho žák Platon. Oba poznali nebezpečí rétoriky, která nepoučuje, ale přemlouvá.

Platon se setkává s vynikajícím rétozem Isokratem. Isokratés byl nejdříve logograf a později se stal učitelem rétoriky. Podle tradice si Isokratés nerozuměl s Aristotelem. Aristotelova rétorika je rétorika s užitím logiky v politické sféře. Aristoteles nazývá rétoriku odnoží politiky a příbuznou naukou dialektiky. K dalším významným osobnostem patří Protagoras, Sokrates. Cicero.

⁸ ARISTOTELES. *Rétorika poetika*. Praha : Nakladatelství Petr Rezek, 1999. s.9. ISBN 80-86027-14-7

2.1 Sokrates

„Řecký filosof, který měl největší vliv na dějiny filosofie žil v letech čtyři sta šedesát devět až tři sta devadesát devět před naším letopočtem. Narodil se v Athénách, kde získal klasické vzdělání v literatuře, hudbě a gymnastice a osvojil si znalost rétoriky. Během peloponéské války se zúčastnil několika bitev. Na rozdíl například od Aristotela byl velmi silný. Sokrates měl rád prosté lidi, se kterými rozmlouval a filosofoval o prostých problémech. Od ostatních předchozích filosofů se lišil tím, že se nezabýval filosofií přírody, ale otázkou, co je dobro, jak ho může člověk poznat a jak podle něho žít.“⁹
„Rétoriku založil na ideji, že kdo na základě rozumu pochopí, kde je a co je pravda, bude nejen správně jednat, ale současně zažívá i pocit štěstí.“¹⁰

„Jeho základní učební metoda byl dialog. Sokrates po sobě nezanechal žádné spisy. O jeho osobě se dozvídáme z textů jeho žáků Platona. Antisthena a Xenofona. V Sokratově době mizí víra v bohy i úcta k zákonům. Dobro Sokrates stavěl jako absolutní princip nadřazený světu i bohům. Lásku, spravedlnost a ctnost chápal racionálně a rozumově. Věřil v dobro v každém člověku.

Sokrates byl mluvčím athénské aristokracie a přítel jednoho z oligarchů. Po svržení oligarchie byl postaven před soud. Sokrates se výborně obhajoval, přesto byl odsouzen k smrti. Jeho smrt popisuje Platon v díle Faidon. Sokrates se stal symbolem bezúhonného a moudrého filosofa.“¹¹

⁹ VÍT HAŠKOVEC, ONDŘEJ MÜLLER. Galerie géníů anebo kdo byl kdo. Praha : Albatros nakladatelství, a.s., 1999. ISBN 80-0000763-

¹⁰ ALBÍNA MĚCHUROVÁ. Jak dobře mluvit a úspěšně jednat. Praha : Správa sociálního řízení FMO ve vydavatelství a nakladatelství MAGNET-PRESS, 1992. S.10 ISBN 80-85469-33-2

¹¹ VÍT HAŠKOVEC, ONDŘEJ MÜLLER. Galerie géníů anebo kdo byl kdo. Praha : Albatros nakladatelství, a.s., 1999. ISBN 80-0000763-0

2.2 Protágoras

Protágoras z Abdér žil v letech čtyři sta osmdesát pět až čtyři sta deset před naším letopočtem. Protágoras byl nejvýznamnější z řeckých sofistů. Sofisté byli učitelé moudrosti nebo-li učenci, kteří jako potulní učitelé od města k městu za odměnu vyučují nejrůznějším uměním a dovednostem, především výmluvnosti. Nejsou to tedy filosofové v pravém slova smyslu, jsou to spíše praktici, kteří nepřikládají velký význam teoretickému poznání. Protágoras byl přítel Periklův a Eurípidův. Jako jeden z prvních myslitelů vyučuje umění. V Athénách si získává slávu a bohatství, kde v oblasti práva a politiky prosazuje svoje věci.

Protágoras se proslavil zejména svými výroky. První výrok je o dvojím logu, což znamená, že každá věc může být vykládána ze dvojí protichůdné informace. Druhý výrok, že člověk je mírou všech věcí, jsoucích, že jsou, a nejsoucích, že nejsou. Tím říká, že neexistuje žádná absolutní pravda, ale jen pravda relativní, neexistuje podle něho ani pravda objektivní, ale pouze pravda subjektivní. „Jeho postoje byly základy agonální rétoriky, která chápe řečnický styl jako zápas a řečnickou zdatnost jako schopnost manipulovat se slovy a jejich významy v závislosti na okamžitém kontextu a interpretaci.“¹²

Protágoras se zabýval nejen rétorikou, ale mnoha jinými obory . Především se zabýval problematikou jazyka, rétorikou, matematikou, otázkami poznání, přírodní filosofií, výchovou, etikou, společenskou teorií. Podle Protagora je nejpřirozenějším státním zřízením demokracie. Svou nauku Protágoras opírá o Hérakleitovo myšlení a inspiruje se v zákoně jednoty protikladů.

Protágoras byl ve svém myšlení velmi skeptický. Jeho skepse například k náboženství je vyjádřena ve spise O bozích, kde tvrdí, že není možné o bozích vědět jestli jsou či nejsou. Důsledkem skeptického pojednání o bozích je pak jeho obvinění z bezbožnosti a vyhnání z Athén. V roce čtyři sta deset před naším letopočtem Protágoras z Abdér umírá.

¹² IRENA ŽANTOVSKÁ. Jazyková komunikace v dějinách lidstva. Praha : Vysoká škola Jana Amose Komenského, 2006. S.14 ISBN 80-86723-23-2

2.3 Platon

„Velikán starověké řecké filosofie Platon žil v letech čtyři sta dvacet sedm až tři sta čtyřicet sedm před naším letopočtem. Platon je považován za jednoho z největších filosofů v dějinách. Pocházel ze vznešeného aristokratického rodu. Narodil se do těžkých dob, kdy probíhala peloponéská válka, ve které Sparta porazila a zpusťovala jeho rodné Athény. V Athénách došlo k mnoha převratům, hospodářství bylo zničeno. Lidé již nevěřili v moc bohů ani ve vlastní zákony. Mladý Platon se v této době odvrátil od svého prvotního záměru stát se politikem. Útočiště našel ve filosofii. Jeho učitelem byl Sokrates. Sokrates Platona nejvíce ovlivnil v jeho myšlenkách. Ve většině Platonových knih je hlavní postavou a mluvčím právě Sokrates. Platon přejal od Sokrata úvahu, že člověk může svým svědomím poznat absolutní dobro, které je věčné, neměnné a nezávislé na vůli lidí nebo názorech společnosti. Platon tuto úvahu rozšířil o úvahu o bohu, duši a nesmrtelnosti. Po Sokratově smrti se Platon vydal do Egypta, kde vedl dlouhé besedy s kněžími v Heliopoli, poté zamířil na Sicílii a do jižní Itálie. V Itálii se seznámil s učením pythagorovců o matematické podstatě světa a o nehmotné a nesmrtelné duši. Toto poznání bylo inspirací pro Platonovo myšlení. Poté zakládá vlastní filosofickou školu v Athénách s názvem Akademie. Stala se jednou z nejslavnějších univerzit starověku. Platon zde čtyřicet let hlásal své názory o ideálním uspořádání lidské společnosti, ale především psal knihy. Ve svých knihách rozvíjí a přepracovává a zdokonaluje učení o nehmotných idejích. Je to první idealistická filosofie v dějinách evropského myšlení.

Platon tvrdí, že základní a skutečnou podstatou světa je říše dokonalých nehmotných idejí. Hmotné věci jsou pouhým odrazem, rozmazaným stínem idejí. Podle Platona můžeme poznávat svět jedině proto, že si pamatujeme dokonalé duchovní vzory či ideje všech věcí. Jen proto můžeme při pohledu na hmotné věci poznat, že je toto kámen a tamto strom. Ti moudřejší mohou dokonce poznat, že toto je dobré nebo zlé. Platon je znechucen vládou demokracie a hlásá vládu moudré elity. Na vrcholku by měli stát filosofové,

pod nimi bojovníci a vespod obchodníci, řemeslníci a zemědělci. Platonova kniha Kritias pojednává o modelu ideálního státu.

Platonovo názory o ideální společnosti velmi ovlivnily evropské myšlení. Od Platona pochází myšlenka sociálního státu, jako první hovořil o třídním boji a vehementně prosazoval rovnoprávnost žen. Platon byl inspirací například pro Komenského. Komenský převzal myšlenku Platona, že děti se mají učit hraním. Platon zakazoval číst Homéra, že kazí mládež. Dodnes se občas dozvíme, že celá další evropská filosofie byla jen komentářem k Platonovi.¹³

„Platon soudil o rétorice, že může být jen tehdy dokonalou naukou a může sloužit dobru, bude-li opřena o filosofii. Každý rétor by měl svou řečí přemlouvat posluchače k pravdě, k dobru. K tomu je podle Platona zapotřebí, aby si rétor osvojil psychologii, logiku a dialektiku.“¹⁴

¹³ VÍT HAŠKOVEC, ONDŘEJ MÜLLER. Galerie géníů anebo kdo byl kdo. Praha : Albatros nakladatelství, a.s., 1999. ISBN 80-0000763-0

¹⁴ ALBÍNA MĚCHUROVÁ. Jak dobře mluvit a úspěšně jednat. Praha : Správa sociálního řízení FMO ve vydavatelství a nakladatelství MAGNET-PRESS, 1992. S.10 ISBN 80-85469-33-2

2.4 Aristoteles

„Antický řecký filosof a zakladatel evropského vědeckého myšlení. Žil v letech 384-322 před naším letopočtem. Narodil se v městečku Stageira v severním Řecku. Otec byl dvorním lékařem makedonského krále. Otec v Aristotelovi vypěstoval zájem o přírodu, jež ovlivnilo celé Aristotelovo myšlení a díla. Aristoteles se nechtěl věnovat lékařské praxi a vydal se studovat do Athén filosofii. Athény byly tehdy duchovné metropolí Řecka a filosofie byla nejrozšířenější intelektuální činností. Vzhled Aristotela nebyl na první pohled zcela ideální. Nikdo by neřekl, že by toto mohl být člověk, který sehraje klíčovou úlohu ve vývoji evropského myšlení. Nejprve byl dvacet let žákem Platona v Athénské akademii, potom cestoval a následně se stal vychovatelem makedonského prince Alexandra. V roce tři sta třicet pět před naším letopočtem založil vlastní školu Lykeion nebo-li Lyceum. Své žáky učil, že nejvyšším smyslem lidské existence je poznávat svět. Stále u něho převažovalo přírodovědné hledisko. Vyčlenil z filosofie různé vědecké disciplíny a vytvořil z nich samostatné obory. Položil základy logiky, fyziky, biologie a psychologie. Pro velký zájem o jeho učení v Lykei, zůstal zde jako učitel dvanáct let. V roce tři sta dvacet tři před naším letopočtem nečekaně zemřel jeho žák Alexandr Veliký. Následně na to vypuklo protimakedonské povstání. Aristoteles se ocitl na seznamu nežádoucích osob a utekl. Brzy zemřel na ostrově Euboia.

Přestože byl Aristoteles zakladatel evropského myšlení, byl také jen člověk a proto se dopustil i mnoho chyb. Jednou z nich bylo, že v biologii rozvinul teorii o spontánním samoplození. To znamenalo, že živé organismy mohou vzniknout z rozkládajících se nebo hnijících buněk. To bylo v devatenáctém století vyvráceno. Nejzávažnějšího omylu se dopustil ve fyzice, kde vytvořil nesprávnou teorii o struktuře vesmíru a příčinách pohybu.¹⁵

¹⁵ VÍT HAŠKOVEC, ONDŘEJ MÜLLER. Galerie géníů anebo kdo byl kdo. Praha : Albatros nakladatelství, a.s., 1999. ISBN 80-0000763-0

„Své pojetí rétoriky vyložil ve třech knihách, které spojuje jednotný název *Rétorika*. Jedná se o propracovanou analytickou učebnici tohoto oboru, která díky novým a novým překladům a komentářům ovlivnila výrazně výuku rétoriky a novověku. K základním výchozím tezím patří pohled na rétoriku jako umění či uměleckou dovednost techné, neboť doménou rétoriky je oblast lidského umění. Rétorika není vědou, protože nemá vlastní rod předmětů, ale jejím úkolem je přesvědčovat o pravdivém poznání.“¹⁶ „Aristoteles zastával názor, že rétorika by měla dokazovat, že je, co je a není, co není. V soudních případech pak musí řečník dokázat, že se něco stalo nebo nestalo. Nepřísluší mu rozhodovat, zda to bylo spravedlivé či nikoli. Řečník nemá nikoho poučovat. Aristoteles považuje rétoriku za nezbytnou součást politiky. ...Hlavními a nejpůsobivějšími prostředky rétoriky jsou podle Aristotela obecný důkaz a příklad, ale také prostředky, které působí na vůli posluchače a probouzejí v něm emoce.“¹⁷ Řečník by podle Aristotela umět vyvracet námitky logickým tvrzením a uvažováním. Aristotelova rétorika je rétorika s užitím logiky v politické sféře. Aristoteles nazývá rétoriku odnoží politiky a příbuznou naukou dialektiky. „Látku svou rétorika bere z politiky a etiky, neboť je to vždy otázka politická nebo etická, o níž má řečník mluvit, ale zákony pro to, jak o látce pojednávat, bere z dialektiky.“¹⁸

¹⁶ IRENA ŽANTOVSKÁ. *Jazyková komunikace v dějinách lidstva*. Praha : Vysoká škola Jana Amose Komenského, 2006. S.20 ISBN 80-86723-23-2

¹⁷ ALBÍNA MĚCHUROVÁ. *Jak dobře mluvit a úspěšně jednat*. Praha : Správa sociálního řízení FMO ve vydavatelství a nakladatelství MAGNET-PRESS, 1992. S.11-12 ISBN 80-85469-33-2

¹⁸ ARISTOTELES. *Rétorika poetika*. Praha : Nakladatelství Petr Rezek, 1999. s.19. ISBN 80-86027-14-7

2.5 Markus Tullius Cicero

Největší řečník římské republiky a nejvýznamnější autor prací o rétorice Markus Tullius Cicero žil v letech 106 – 43 před naším letopočtem. Cicero studoval v Římě u nejlepších řečníků a právníků. Poté pobýval v Athénách. V Athénách se naučil svému řečnickému stylu a umění polemiky, které využíval při politických proslovech, jimiž se proslavil. Cicero na sebe upozornil při obhajobě Sexta Roscia, kdy zaútočil na oblíbence diktátora Sully, který byl proslaven krutým pronásledováním všech svých odpůrců. Od roku 63 před naším letopočtem je Cicero konzulem. Z této doby, kdy Cicero obhajoval republikánské zřízení, jsou známy jeho čtyři politické projevy proti Katilinovi, ve kterých odhalil spiknutí. Také jsou známy takzvané Filipiky, což byly ostré kritiky Marka Antonia. Za Caesarovy vlády v letech 46-44 nemohl Cicero veřejně vystupovat. Věnoval se tvorbě teoretických a filosofických spisů. Cicero chápe filosofii jako návod, jak moudře žít a jednat. „Ciceronova filosofie je značně elektrická, takzvaně slučuje různá filosofická pojetí bez hlubšího promyšlení a pokusu o jejich syntézu. Cicero navazuje na Demokrita, Platona a Sokrata.“¹⁹ V době Caesarova vládnutí vznikly jeho dialogy Kato starší a Laelius o přátelství. Roku 43 před naším letopočtem byl Cicero zavražděn svými nepřáteli.

Pokud se v dnešní době podíváme na Cicerova filosofická díla, zjistíme, že jsou velmi nadčasové. Jeho názory dávají smysl i dnes. Příkladem je úryvek z knihy Laelius o přátelství : „Z povrchnosti a nestatečnosti usvědčují většinu lidí dva následující příklady : jednak když ve svém štěstí a blahobytu svými přáteli pohrdají, jednak když je v jejich neštěstí opouštějí. Proto kdo se v obou těchto případech ukáže v přátelství vážným, statečným, důsledným a stálým, o tom musíme soudit, že pochází z nějakého lidského rodu velmi vzácného, anebo dokonce z rodu božského.“²⁰

¹⁹ VÍT HAŠKOVEC, ONDŘEJ MÜLLER. Galerie géníů anebo kdo byl kdo. Praha : Albatros nakladatelství, a.s., 1999. s. 33 ISBN 80-0000763-0

²⁰ VÍT HAŠKOVEC, ONDŘEJ MÜLLER. Galerie géníů anebo kdo byl kdo. Praha : Albatros nakladatelství, a.s., 1999. s. 34 ISBN 80-0000763-0

„Ciceronovy soudní řeči jsou dokladem mistrovsky propracované argumentace rovnovážně působící na rozum a na city. Cicero je prvním antickým autorem, jehož myšlenkový svět důvěrně poznáváme díky rozsáhlému souboru. (...) Řečnictví považuje Cicero za nejvyšší formu všech lidských schopností a za nejdůležitější složku politické praxe.²¹“ Cicero ve svých dílech spojoval myšlenky různých filosofických škol. Dával důraz na ideály mravnosti. Svým srozumitelným výkladem přiblížil filosofii téměř pro všechny vrstvy lidí. Cicero se stal nejznámějším a nejcitovanějším autorem v antickém období kvůli svým pracím o rétorice jako oboru v němž je obsažena teorie a praxe římského práva. Vystihuje v těchto pracích neklidnou dobu, kdy končí republikánský Řím. Uceleným dílem o rétorice je spis *De inventione*, ve kterém klade Cicero konkrétní otázky na které hledá odpověď. Také tu probírá pět částí rétoriky *inventio*, *dispositio*, *elocutio*, *memoria*, *actio*. Největším rétorickým dílem Cicerona je dialog *O řečnících*. Děj se odehrává ke konci roku 91 před naším letopočtem. Děj se točí okolo postavy Krassa. Postavy dialogu jsou citací Platonova Faidra. V první knize Krassus uvažuje o řečnictví a o znalostech, které by řečník měl mít. Cicero zde dává najevo, že řečníkovi nestačí jen znalosti, ale měl by mít i talent. V druhé části tohoto dialogu je výklad dějin řeckého a římského řečnictví. V třetí části Krassus vede rozhovor o řečnickém stylu. „Řečník musí dbát o estetické hodnoty, o to, aby řeč byla umělecky vypracovaná, široce koncipovaná, výrazově bohatá, plná jasů po stránce myšlenkové i výrazové, která má svůj vlastní rytmus a metrické členění.“²²

Ciceronovo dílo mělo v dějinách evropské civilizace mimořádný význam. Cicero byl obránce republiky a propagátor řecké filosofie. Kvůli překladu z řecké literatury vytvořil latinskou filosofickou terminologii, kterou západní filosofie až do 18. století používala.

²¹ JIŘÍ KRAUS. *Rétorika v evropské kultuře i ve světě*. Praha : nakladatelství Karolinum, 2011. s. 59 ISBN 978-80-246-2001-5

²² JIŘÍ KRAUS. *Rétorika v evropské kultuře i ve světě*. Praha : nakladatelství Karolinum, 2011. s. 61 ISBN 978-80-246-2001-5

3. Moderní rétorika

„Rétorika je věda, dovednost, poskytuje metodologii návod, jak má řečník sestavovat svou řeč. V mnohých případech se také uvádí, že rétorika je umění. Ovšem na to má každý jiný názor. Nauka o tom, jak krásně mluvit, jak připravit řečnický projev, jak projev přednést a jak získat zpětnou vazbu. Vychází z předpokladu svobody slova a ze svobody jednání.

Pojem moderní rétorika se nedá definovat jasně. Tento pojem má mnoho definic. Jedna z definic, nejčastěji udávaná je, že moderní rétorika je nauka o řečnictví, rétorika jako samotná vystoupení. Je to teorie veřejné účinné komunikace, jak přesvědčit posluchače. V současné době se ve spojitosti s moderní rétorikou objevuje pojem Neorétorika. Nerétorika má kořeny v sedmdesátých letech dvacátého století. Je to takzvaná teorie argumentace. Návrat zpět k Aristotelské formě komunikace.

Současná moderní rétorika se zabývá teorií účinné komunikace, přesvědčit posluchače a jak ho získat pro stanovisko řečníka. Čerpá z metodologie a instrukcí a z analýz projevů. Metodologicky sleduje a mapuje vývojový proces modelace a kodifikace řečníka v závislosti na textu a ptá se po komunikačním cíli. Jazyk konstruuje skutečnost a naopak. Rétorika je věda deskriptivní (popisná) a preskriptivní (předepisující, návodná). Dále je interdisciplinární (poznatky z různých oborů) a interdiskurzivní (odkazuje se k různým žánrům a formám).“ (Žantovská, 2008)

3.1 Moderní rétorika a její žánry

Řečník se snaží posluchače přesvědčit pomocí obsahových prostředků (argumenty, logické vyvozování), jazykových, neverbálního chování a paralingvistických prostředků.

Žánry podle Aristotela jsou soudní, poradní, oslavné. Soudní žánr je období 5. stol. před n. l. počátky rétoriky ve starověkém Řecku. Obžaloba, obhajoba. Hlasování probíhalo formou ano, ne. Je to doba, kdy se začínají objevovat a uplatňovat takzvaní „logografové“ první učitelé rétoriky, kteří připravovali svobodné občany k jejich přednesu. Poradní žánr se týká věcí politických. Oslavné nebo-li příležitostné kladou důraz na estetickou funkci.

V současnosti se žánry dělí na monologické a dialogické. Mezi monologické žánry patří agitační, naučné, příležitostné a náboženské sdělení. V monologických žánrech řečník vykládá vcelku a druhá strana do toho nezasahuje.

Jedním z monologických žánrů je žánr agitační. Jsou to politické projevy, apelativní, řeči soudní. Je to typ bojovné útočné řeči. Cílem je získat a přesvědčit publikum, funkce apelativní, výrazná je zde složka argumentační. Dalším typem agitačního projevu je řeč politická. Ta má především získat lidi pro určitou akci, vytyčit její program a dát jí směr. Je to náročný útvar mluveného projevu. Předpokladem je jasná a přehledná logická stavba projevu.

Dalším typem monologického žánru je naučný žánr. Hlavní význam má informační složka, jazyk je strohý, obecný bez emocí. Propojení s didaktickou technikou. Důležitá je neverbální složka ke zvýraznění výkladu. Do naučného žánru patří například přednáška, referát, koreferát, sdělení, diskurzní příspěvek. Přednáška je základní útvar veřejného vystoupení. Cílem je informovat a poučit. Jde o podrobný výklad širšího tématu, včetně odkazů, vhodné je zařadit vyprávění a vtip jako osobní vsuvky k odlehčení i vlastní praxi a zkušenosti. Hlavní části jsou úvod, stať a závěr. Doba trvání je maximálně padesát minut. Referát je zaměřen na mluvený ekvivalent hodnotící zprávy. Obsahem je podrobná informace o konkrétní činnosti, plánu, výkladu, úkolu, zhodnocení, návrhu dalšího postupu. Používá se zde jazyk neutrální, spisovný, neosobní,

věcnost, adresnost, přesnost, racionalita argumentů. Koreferát je doplňující hlavní referát, kratší, jednodušší. Diskusní příspěvek je ohlášený nebo v panelové diskusi. Může doplňovat nebo polemizovat. Je zde dovolen osobnější přístup, živější jazyk, odborné stanovisko řečníka. Kratší čas, není zde úvod. Kompozice jednoduchá, jazyk emotivnější.

Sdělení příležitostné nebo-li slavnostní a smuteční proslovy jsou dalším typem monologických žánrů. Patří sem přípitky, jubilejní a smuteční řeč, řeč slavnostní.

Posledním typem monologických žánrů jsou náboženské a církevní sdělení. Patří sem například kázání.

Mezi dialogické žánry patří diskuse, debata, řízená diskuse, beseda a polemika. Hlavní funkce v dialogických žánrech je přesvědčovací. Řečník na veřejnosti prezentuje svůj názor a očekává reakci partnera. Diskuse je rozhovor, objasnění určité otázky ze všech stran, rozšíření poznání. Debata je nabídka mnoha názorů a postojů, očekáváme návrhy, postupy, důležité je udržet stejný prostor pro všechny zúčastněné, neodklonit se od tématu. V řízené diskusi je nutné, aby moderátor dokázal udržet kázeň mluvčích. Důležité je zabezpečit všem stejný prostor k vyjádření. Polemika je sdělení, kde se střetávají dva protichůdné názory. Často to může být velmi vášnivé. Beseda je vyladěná harmonická diskuse, spojení určitého zážitku. Zaujímají stejné nebo podobné postoje.

3.2 Uspořádání a příprava projevu

Uspořádání projevu má několik částí. Úvod je získání přízně auditoria, pokus o vtip, otázka na publikum. Vyprávění je vymezení tématu, pojmenování, o čem přesvědčovat. Upřesnění a vytyčení svého názoru, rozvedení proč. Argumentace je podpora svého názoru, shrnutí argumentů, co podporují názor řečníka. Vyvrácení protiargumentů představa typů argumentů protistrany. Závěr je shrnutí, otázka, přání, výzva.

K uspořádání projevu patří několik procedur. První z nich je onomatologická procedura . Znamená to srovnání tématu v hlavě. Vhodný výběr slov, která jsou vhodná pro pojmenování toho, co chci sdělit. Když řečník dělá chyby v onomatologické proceduře, dává najevo svou nekompetentnost. Když si například plete slova, tak se může zesměšnit.

Druhou je syntaktická procedura . Znamená to že, vybraná slova skládáme do vět, logické uspořádání vět dává smysl výroku, tvoření vět souvisí s myšlením. Pokud řečník dělá chyby v syntaktické proceduře, dává najevo, že má chaotické myšlení.

Třetím typem je modulační procedura nebo –li převedení napsané řeči do verbální podoby. Využívají se zde paralingvistické prostředky. Je důležité dobře podat a nastínit to, co jsme napsali, aby nedošlo k nepochopení u publika Klade se důraz na správnou intonace a frázování. Zvukové modulace jsou intonace, frázování, pauzy, tempo řeči. Když řečník dělá chyby v modulační proceduře, může dávat najevo svou nadřazenost, neupřímnost i citový vztah k obsahu.

„Rétorika je věda interdisciplinární, interdiskurzivní, deskriptivní, preskriptivní. Deskriptivní rétorika znamená, že v rétorice používáme transakční model. Komunikace je transakce nebo – li výměna. Je to takzvaná popisná rétorika. Perskriptivní rétorika nebo-li návodná vytváří návody, jak by měl vypadat svět. Interdisciplinární mezioborová rétorika přijímá impulsy z jiných oborů. Rétorika je v tomto případě poznáním pro různé obory. Interdiskurzivní mezižánrová se soustřeďuje na určité obory. Hraje zde roli společenský diskurz. Vše, co je na půdě společnosti je řečeno na určité téma

v určitém čase. Společenský dialog, který probíhá, čerpá všechny podněty ze všech možných žánrů.“ (Žantovská, 2008)

Postup při vytváření řečnického sdělení je zachován z antiky. Dělení na inventio, dispositio, elocutio, memoria, aktio. Inventio znamená vyhledávání tématu. V antice byl autor sám řečník. Řečník si hledal témata sám a mluvil sám za sebe. Dnes je to jiné. Zpravidla nemusí řečník mluvit sám za sebe. Může mluvit za někoho jiného. Dnes je řečník takzvaný prezentátor. Prezentuje myšlenky skupin, firmy či jiného jedince. Téma si hledá vhodného řečníka.

Dalším krokem v postupu pro vytvoření řečnického sdělení je dispositio. Uspořádání látky, vyhledaných informací, schopnost vytvořit strukturu. Elocutio je styl- Řečnický projev je přenášen určitými stylovými komunikačními prostředky. Styl je vytvořen podle toho, jak si vybíráme stylové komunikační prostředky. Vybíráme si z velkého množství prostředků. Vybíráme ze třech složek. Ze složky verbální, nonverbální, a paralingvistické. Tyto tři prvky kombinujeme a vytváříme projev. Prvky volíme na základě charakteru projevu a na charakteru publika. Charakter projevu je odvozen podle toho, jaký je to žánr a podle osobnosti řečníka.

Dalším krokem pro vytvoření řečnického sdělení je memoria nebo-li zapamatování. Dnes se používá čtený projev, z patra, projevy částečně z patra a projevy komprimované.

Aktio je přednes, takzvaný závěr. Je to samotné rétorické vystoupení.

3.2.1 Specifické řečnické prostředky

„Figury jsou formální, význam slov se ve struktuře věty nemění, strukturální posun, ozdoby textu, minimální gramatický význam, na konci a začátku opakování. Básnická ozdoba vzniklá zvláštním seskupením slov.

Onomatopoeia je zvukomalebná slova, použití citoslovcí. Patří sem elipsa a parenteze. Elipsa je vynechávání slova nebo celých vět. Parenteze je vsuvka sousloví nebo věty vložené do textu.

Tropy jsou přenášení významu, pojmenování, mění se význam slov. Mezi tropy patří metafora, přirovnání, metonymie, ironie, synekdocha, personifikace, eufemismy, perifráze. Metafora je vnější podobnost. Přirovnání „jako“, X je jako Y. Metonymie je vnitřní souvislost. Ironie je zesměšnění. Je to ozdobný řečnický prostředek. Mluvčí myslí pravý opak toho, co říká. Synekdocha je zaměnění části za celek nebo pojmenování celku na část. Personifikace znamená, že neživé věci dostávají vlastnosti živých. Eufemismy jsou vyhýbání se tvrdým skutečností. Perifráze zabraňuje opakování v textu. “ (Žantovská 2008)

V rétorickém sdělení se využívají komunikační prostředky verbální, nonverbální, paralingvistické.

Nonverbálními prostředky vyjadřujeme emoce a vztahy. Jedná se o řeč těla. „Řeč těla ostatních lidí nám nabízí hlubší a pravdivější náhled do jejich duševního rozpoložení, povahy, a dokonce i úmyslů, než to umožňuje běžná mluva. Dobře zvládnout tuto formu komunikace je tedy nejen zajímavé, ale i užitečné.“²³ Do neverbální komunikace patří několik typů. Jsou to symboly, ilustrátory, regulátory, adaptéry.

Symboly jsou gesta, vizuální symboly, zvukové efekty. Gestikulace se často používá při zdůrazňování přednesu. Jsou to pohyby těla či gesta, které děláme zcela záměrně. Jiří Toman říká : „ Řečník, který zůstává bez pohybu, působí nepřirozeným dojmem. (...) Gesta rukou a pohyby těla zvyšují pozornost posluchačů. Zůstává – li řečník bez pohybu, pozornost posluchačů upadá.“²⁴ Existuje také gestikulace nevědomá, která je řízená jen podvědomím. Nástroje

²³ Řeč těla. Havlíčkův Brod : Fragment, c2002. s.11. ISBN 80-7200-611-8

²⁴ JIŘÍ TOMAN. Jak dobře mluvit. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1981. s.71.

používající se pro gestikulaci jsou hlava, čelo, oči, obočí, uši, nos, rty, brada, ramena, paže, ruce, pěsti, prsty, palce.

Ilustrátory jsou druhy signálů, které doplňují řeč. Je to synchronizace nonverbální a verbální komunikace. Regulátory mají snahu o předání emocí. Vyjadřujeme pomocí dotyků, zvuků, mlaskání. Adaptéry jsou neúmyslné prostředky, kterými se adaptujeme na prostředí, převážně na nové.

Paralingvistické prostředky doprovázejí mluvu. Je to akustický projev našeho vystoupení. Paralingvistické prostředky jsou buďto trvalé a přechodné. Mezi trvalé patří výška hlasu, polohy hlasu, síla a barva hlasu, artikulace a individuální mluvní tempo. Mezi přechodné patří intonace, intenzita, rychlost mluvy. Se všemi těmito schopnostmi se dá pracovat.

Druhy neverbální komunikace

Haptika – dotyky. Zkoumá dotekovou komunikaci. Existují oficiální a neoficiální dotyky. Sem patří také například autokontakty, dotýkáme se sami sebe. Dále údery, polibky, podání ruky; potlesk.

Posturika je držení těla. Otázka držení a pohybu těla. Z pohybů těla a z jeho způsobu držení se o druhém člověku můžeme dozvědět mnoho informací.

Proxemika je prostorová vzdálenost. Způsoby prostorového uspořádání. V roce 1966 stanoveny proxemické zóny. „Intimní zóna nebo-li důvěrná je do 45 cm pro blízkého rodinného příslušníka, například pro manželky, manželé, partnery, milence, děti a rodiče. Osobní zóna je do 120 cm pro osoby blízké, přátele, kolegy či sousedy. Společenská nebo-li sociální zóna 120-370 cm pro oficiální styk, například jednání na úřadech. Veřejná zóna nad 370 cm je vydělena z naší komunikace. Je to potkávání lidí na ulici.“(Edvard Lotko, 2004)

Mimika je výraz tváře a její proměny, spontánní nebo hraná, vyjadřuje emoce, jaké prožíváme a jaké chceme přenést. Nejčastější mimický výraz, který používáme je úsměv.

Gestiku používá každý z nás. Jsou to hlavně pohyby rukou a ilustrační gesta.

3.3 Agitační projev

Určitě máte prarodiče a sami víte, že to jsou lidé plní touhy. Moji prarodiče by si moc přáli chodit do divadla, do kina, jezdit na dovolené k moři, na hory, ale nemohou. Říkáte si, že to je divné? Proč by nemohli? Vždyť my mladí samozřejmě do kin chodíme, do divadel taky a u moře jsme minimálně dvakrát do roka. Ano, my možná ano.

Proto se ptám, šetříte si? Nebo čekáte na důchodovou reformu? Věříte v lepší konec? Věříte v zázrak? Nevěřte. Proč šetřit na stáří a už teď, když jsme mladí? Je to zbytečná otázka, vidíte? Já vím, že není. Každý z nás si jistě tuto otázku proč šetřit už někdy kladl a jestliže jsou mezi námi tací, kteří ne, tak teď se nad tím zamyslete. Já Vám to vysvětlím a přesvědčím Vás o tom, že je dobré si šetřit.

Vraťme se k prarodičům. Proč tomu tak je, že lidé v důchodovém věku nechodí do kin, do divadel, nejezdí pětkrát do roka na dovolené a my ano? Máme stále mladé rodiče, vydělávající si nemalé finanční částky. Většina vysokoškoláku navíc chodí na brigády. Ale naši prarodiče ne. Jsou v důchodovém věku. Mnohdy nemocní. Nešetřili si, nemysleli na stáří, mají minimální důchody. Je pochopitelné, že z průměrného příjmu zhruba 16 000 Kč na dvě osoby to nemůže stačit na jejich tužby. A bohužel tomu tak je, že lidé v důchodovém věku nemají finanční prostředky na to, aby žili tak, jak by si přáli. A to je právě ono, o čem teď mluvím. Vy jste na tom velmi dobře. Máte možnost žít lépe než oni. Vy jste ti, kteří teď teprve máte před sebou svou budoucnost. Předejděte těmto zapeklitým životním situacím. Vše se zdražuje, platy nerostou. Váš důchod se Vám bude vypočítávat z platů, ne z množství peněz, které jste utratili během života. Věřte, nebudete jednou spokojeni, pokud s tím nic neuděláte. Zamyslete se a začněte si spořit.

Zřejmě si říkáte, zamyslet se, ale proč právě teď? Vždyť jste mladí, proč teď právě přemýšlet nad stářím? Vždyť staří budeme až za mnoho let. Ano, máte pravdu, staří budeme za mnoho let. Avšak si uvědomte, že čas je neúprosný. Stáří se nám přibližuje každým dnem blíž a blíž. Buďte chytrí a nenechte to vše na poslední chvíli. Teď jste mladí, užíváte si života. Ale myslíte si, že ve stáří

tomu bude jinak? Nebude. Člověk ať je starý, tak má chuť žít jako mladý člověk, ale mnohdy na to nemá finanční prostředky.

Možná by teď někdo namítl, vždyť je předem jasné, že peníze do budoucna nebudou mít takovou hodnotu, kterou mají teď . A proč tedy spořit? Dneska vložíte na účet 200 Kč, za které by jste si koupili například 10 chlebů. Za 40 let si za tuto sumu koupíte 4 chleby. Toto je sice realita, ale především je jasné, že ve stáří se Vám tyto peníze budou hodit. Budete rádi, že si budete moci koupit alespoň tyto 4 chleby. Proto nenechte se odradit.

Na závěr bych dodala, říkáte si, ano, možná na tom něco je. Začneme si spořit, ale jak na to? V jakékoli bance existují finanční poradci, kteří své služby poskytují zdarma. Navštivte finančního poradce. Rádi Vám poradí, jak se zabezpečit na Vaše stáří. A na konec jedna rada. Člověk musí vědět, že budoucnost se nedá odhadnout. Budoucnost byla, je a bude nejistá. Jistota je jen ta, že si začnete spořit a ve stáří budete žít na úrovni. Spořte už dnes, zítra bude pozdě.

3.4 Příležitostný projev

Slavnostní projev-Křest cd skupiny Freestyler

Vážení hosté, vážení posluchači, vážené publikum. Vítám Vás v Paláci kultury na křtu nového cédéčka kapely Freestyler. Jsme velmi rádi, že jste se tu dnes sešli v takto hojném počtu. Je to radost nejenom pro mě a mé kolegy, kteří s kapelou spolupracují, ale hlavně pro členy kapely Freestyler.

Ráda bych na začátku připomněla pár zajímavých věci o této bezprostřední kapele. Jak už většina z Vás ví, skupina Freestyler započala svou hvězdnou dráhu v roce 2003. Vydala cédéčko s názvem Fascinated. V tomtéž roce získala v populární hudební soutěži Slavík ocenění Skokan roku za hit My love, my work. Punk-rockový hit My love, my work se udržel několik měsíců v top žebříčku nejenom českých hitparád, ale i zahraničních. V roce 2004 začala kapela úzce spolupracovat s britským zpěvákem Eltonem Johnem. Říkáte si, byl to správný krok? Ale zajisté. Jejich společným hitem, který zaplavil nejenom celou Evropu, se stal Why does my hearth feel so bad. Určitě by jejich spolupráce nadále pokračovala, nebýt tragické nehody. V květnu 2005 se ve Vídni vyboural autobus, ve kterém kluci z kapely jeli. Hlava kapely, Michal Borecký, přezdívkou Miki, zemřel. Pro kapelu uhasl plamínek štěstí. Kluky tato ztráta zasáhla, jako by ztratili svůj vlastní život. Dlouho se s touto tragédií vyrovnávali. Mnoho lidí si přálo nové hity a nová cd, bohužel kapela přestala spolupracovat s médii, vystupovat na koncertech, nahrávat nové písně a nakonec ukončila svoji hvězdnou kariéru.

Teprve v minulém roce, po neustálých prosbách Vás fanoušků, se kapela začala opět objevovat v médiích. Po třech letech vydala minulý měsíc dlouho očekávané cd s názvem „Proč“. Na cd najdete jejich best písně z minulých let, best písně, které stoprocentně znáte a které tu dnes zaznějí, a kromě toho se tu dočkáte osmi nových písní, které určitě stojí za poslech. Já věřím, že se Vám bude cd líbit. Ke stylu písní bych řekla, že to je směsice mnoho druhů žánrů, od punk-rockových písní se tu objevují písně taneční a dokonce i metalové. Cd kapela věnovala jejich bývalému členu kapely Michalu Boreckému a jeho

mamince, které by kluci chtěli touto cestou moc poděkovat, protože ona jim dodala mnoho sil a podpořila je ve vzniku nového cd. Takže i my děkujeme Paní Květě Borecké a jsme rádi, že přijala pozvání a dnes večer je tu mezi námi.

A co k tomu ještě dodat? Doufám, že se Vám tedy cd bude líbit, že se bude prodávat a jinak bych chtěla kapele dodat hodně odvahy, popřát jim hodně úspěchu a dlouhou budoucnost. Vám přítomným přeji dnes příjemnou zábavu a děkuji, že jste přišli. A nyní přivítejte bouřlivým potleskem kapelu Freestyler.

3.5 Osobnost řečníka

Téměř každý by chtěl být řečníkem. Bohužel ne každému se podaří dosáhnout takových kvalit, aby se jím mohl stát. „Podle Jiřího Tomana je rozhodující u řečníka vnější zjev, vnitřní kvality osobnosti a schopnosti oceňované ve vztahu k lidem.“²⁵

Vnitřní kontext osobnosti jsou všechny podněty, které pochází z minulosti i přítomnosti a zprostředkovávají naše definice o světě včetně nás samotných. Vnitřní kontext je tvořen emocemi, které mají vyvolat chtěnou emoci u publika, centrálními rysy na jejichž základě se identifikujeme s rolí a osobní konstrukty o vlastní představě o světě a názorech. Podle Aristotela by osobnost řečníka měla mít předpoklady pro řečnickou roli od přírody. Řečník by měl mít dobře čitelné nonverbální komunikační prostředky mezi něž patří haptika, proxemika, posturika, gestika a kinezika. Dalším důležitým bodem jsou vlastnosti hlasu. Řečník by měl mít správnou sílu, barvu, výšku a rozpětí hlasu. Měl by umět dobře artikulovat, mluvit správnou rychlostí a správně se nadechovat. Artikulace a správné nadechování se dá naučit.

Řečník si by si měl sám svým způsobem a svým stylem řeč připravit a také jí přednést. Vždy před svým řečnickým projevem by si měl každý řečník svůj projev několikrát říci nahlas. Řečník by při svém přednesu měl být přirozený. Měl by se přirozeně pohybovat, tvářit, dívat. Řečník by se měl vyvarovat opisem cizích vět a formulací. Cizí myšlenky může použít, ale přeložené do vlastní mluvy. Řečník by měl mluvit o tom, o čem sám rozumí. Pokud tématu nerozumí dostává se do konfliktu s obsahem projevu. Řečník by neměl zamlčovat pravdu ve svém projevu. Řečník si musí svého publika vážit. Ve většině případech řečník neprosazuje své osobní zájmy, ale zájmy společnosti, kolektivu, či jiné osoby. Řečníky v politice hovoří za dobro společnosti, měl by si tedy svých posluchačů vážit.

„Důležitá pro řečnický projev je příprava obsahu. Řečník si musí uvědomit proč bude mluvit, ke komu bude hovořit, kde bude mluvit, kdy a jak dlouho bude hovořit.“ (Holman, 1983). Poté se musí zamyslet nad formou.

²⁵ JIŘÍ TOMAN. Jak dobře mluvit. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1981. s.84

Nejdůležitější je, aby byl proslov přehledný a logický. Rozdělit si proslov na úvod, střed a závěr. „Řečník má mluvit zajímavě a poutavě, aby posluchače přiměl, aby jeho výklad sledovali s plným vědomím.“²⁶

„Řečník by se měl snažit, aby každý mluvený projev byl předem připravený, promyšlený a spatra přednesený. Projev by však neměl být naučen zpaměti, ale řečník by při jeho přednesu měl projev prožívat. Při přímých projevech posluchač vnímá i doprovodné prostředky mimojazykové. Řečník si musí dávat pozor na postoj, zevněšek, mimický výraz obličeje, pohled očí, gestikulaci a pohyb.“ (Holman, 1983)

²⁶ Judr. JAROSLAV HOLMAN. Moderní rétorika. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1983.s.26

3.6 Tiskový mluvčí

Tiskový mluvčí je u nás poměrně nová profesní specializace. Tiskový mluvčí vznikl u nás po roce 1989. Této profesi předcházela profese tiskový referent. „Tiskový mluvčí zprostředkovává předání informací médiím, vytváření a nabídku PR článků, udržuje kontakty s novináři z vybraných periodik a dalších masmédií, připravuje, svolává a moderuje tiskové konference, zajišťuje vše, co souvisí s výstavnictvím, zajišťuje při konfliktních událostech v těsné spolupráci s vedením udržení dobré pověsti organizace na veřejnosti.“²⁷ Dalšími úkoly tiskového mluvčího je vytváření podnikového časopisu, vytváření tiskových zpráv a jejich rozesílání. Někdy k práci tiskových mluvčí patří i zajišťování kurzů pro pracovníky firmy, organizace nejrůznějších školení a seminářů pro veřejnost, setkávání vedení podniku s pracujícími při příležitosti příchodu nového roku a další.

Tiskovými mluvčími se nejčastěji stávají zkušení novináři, především lidé z České televize. Důvodem je především ten, že jsou mediálně známí. Také to, že z předchozího zaměstnání si přinesly zkušenosti. Umějí mluvit, srozumitelně a výstižně formulovat a umějí vystupovat a hovořit před kamerou. Příklady Ladislav Špaček, Otakar Černý, Aleš Pospíšil, Anna Stárková. Po skončení kariéry špičkových tiskových mluvčí se mohou bývalí tiskový mluvčí stát podnikateli nebo společníky firem či členy vrcholového managementu. Jasným příkladem je Vladimír Železný, který byl nejprve mluvčím vlády Petra Pitharta a poté se stal televizním magnátem.

²⁷ MGR.PAVEL VERNER. Vývojové trendy v českých médiích po roce 1989. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. s.108-109. ISBN 978-80-7452-007-5

3.6.1 Tiskový mluvčí – Ladislav Špaček

Ladislav Špaček se narodil 17. srpna 1949 v Ostravě. Špaček je český spisovatel, televizní novinář a moderátor, bývalý tiskový mluvčí prezidenta Václava Havla. Nejvíce proslulý je však seriály a knihami o etiketě. Napsal několik knih o etiketě. Nejvíce proslulé jsou Velká kniha etikety, Nová velká kniha etikety, Slon v porcelánu. Své poznatky z mediálního světa předával studentům na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v předmětu komunikace s médií. Publikuje v různých médiích a pořádá přednášky o komunikaci s médií, krizové komunikaci a etiketě pro přední představitele top managementu firem, státní správy a politiky.

Roli tiskového mluvčího prezidenta Václava Havla vykonával 11 let v období roku 1992 – 2003. Také byl ředitel Tiskového odboru Kanceláře prezidenta republiky. Za deset let po boku prezidenta navštívil mnoho zemí, účastnil se několika set společenských událostí na nejrůznějších úrovních.

Ladislav Špaček je pohledný muž, který ladí oku diváka. Vždy je ve svých projevech oblečen slušně. Nikdy se nestalo, že by neměl na sobě oblečen společenský oděv. Při nepolitických událostech, např. při autogramiádách, má na sobě dříný s košilí a sakem, přesto působí slušně a elegantně. Když vezmeme v potaz, že krása je pomíjející, tak Ladislavu Špačkovi nemůžeme vytknout ani jinou stránku týkající se například znalosti rétoriky. Špaček vystudoval Pedagogickou fakultu v Ostravě a Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Později na pražské univerzitě vyučoval historický vývoj české gramatiky. Ladislav Špaček je vynikající rétor. Jeho hlas je velmi zajímavě zbarven. Při poslechu jeho hlasu na nás působí velmi uklidňujícím dojmem. Ladislav Špaček vždy ve svých projevech tiskového mluvčího působil velmi rozvážně a nejednal nikdy ukvapeně. Jeho řeč byla vždy srozumitelná a jasná. Vždy přesně a jasně formuloval své myšlenky. Pan Špaček je velmi dobrý diplomat.

Byl hostem mnoho televizních pořadů, například Všechnopárty, Otázky Václava Moravce.

V pořadu Všechnopárty se projevil jako vtipný a velmi chytrý rétor. Vždy ví, co si může dovolit. Své vtipně uspořádané projevy potvrzuje na rádiu Impuls ve svém pravidelném pořadu Svět podle Špačka. V tomto pořadu poskytuje vtipnou formou praktické návody jak se chovat ve společnosti, v kanceláři, na ulici i doma, jak správně stolovat i jak se oblékat.

Velmi propíraná byla jeho účast v pořadu One man show, kde přišel oproti moderátorovi One man show oblečen jako pubertální raper. Dle mého názoru to bylo dobré. Je vidět, že pan Špaček si na nic nehraje a dokáže si ze sebe udělat srandu.

Pan Špaček je ve svých projevech velmi dobrý. Netají se ani tím, že je upřímný. V minulosti ve svých rozhovorech prohlásil o bývalé milence Václava Havla spisovatelce Obermannové, že je hloupá. Obermannová měla být hloupá v tom, že vztah mezi ní a Václavem Havlem prozradila pro peníze. Mnozí tiskoví mluvčí by se k takto nepříjemné záležitosti nevyjádřili. Ladislav Špaček se však od mnoha tiskových mluvčích lišil.

V době, kdy Špaček ještě byl mluvčím prezidenta Václava Havla, rozdal mnoho rozhovorů. Za vyzdvižení nejvíce stojí jeho velkorysost a slušnost, kterou potvrdil v rozhovoru pro IDnes, kde řekl, že až Havel skončí s funkcí prezidenta, tak on odejde z funkce ředitele Tiskového odboru Kanceláře prezidenta republiky.

Jediné, co by se dalo Ladislavu Špačkovi vytknout je, že při určitých rozhovorech, kde vypráví o příhodách s Václavem Havlem, některé věci by vyprávět neměl. Sice je to podané vtipně, ale od bývalého tiskového mluvčího prezidenta se to nehodí. Například v One man show řekl, že pan Havel chodil na pivo a téměř nikdy neměl na zaplacení a když už platil, tak si půjčoval peníze na zaplacení od ochranky. Bylo to sice vtipně podané, ale vzhledem k jeho postavení se to nehodí.

Ladislav Špaček byl v mnoho případech vyzván k vyjádření k určité politické události. Jeho znalost v politické sféře je na dobré úrovni. Náš stát reprezentoval po boku Václava Havla po celém světě a nikdy se za jeho účast při setkání s významnými osobnostmi světa nemůžeme stydět.

Ladislav Špaček neměl nikdy žádný mediální skandál. Mnoho tiskových mluvčí většinou skandál mají za sebou. „Nejznámějším skandálem tiskových mluvčí je skandál Veroniky Skořepové tiskové mluvčí vlády Jiřího Paroubka, která v rozhovoru pro MF Dnes mluvila o premiérově hmotnosti a sežvýkaném obleku. Další příklad z mediálně propíraných skandálů byl skandál Lejly Abbasové, která odstoupila z funkce tiskové mluvčí ministra pro lidská práva Michaela Kocába pro milostný vztah s Kocábem.“²⁸

²⁸ MGR.PAVEL VERNER. Vývojové trendy v českých médiích po roce 1989. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. s.108-109. ISBN 978-80-7452-007-5

3.7 Václav Havel

Narodil 5. října 1936 v Praze a zemřel 18. prosince 2011 na Hrádečku. Václav Havel byl český dramatik, esejista, politik, prezident Československa a České republiky. Předci Václava Havla patřili k české národně uvědomělé středostavovské měšťanské vrstvě. Osobnost Václava Havla výrazně poznamenali oba jeho dědečkové, Václav Havel a Hugo Vavrečka. Po nich obou zdědil nejenom literární talent, ale i odhodlanost ve svých názorech. Děda Václav Havel byl architekt, zasloužil se o postavení paláce Lucerny v roce 1913, prvního železobetonového domu v Praze. Děda Hugo Vavrečka byl vystudovaný elektrotechnik pocházející z Ostravy. Zajímavostí z dob studií je, že Hugo Vavrečka se učil s Tomášem Baťou. Hugo se nakonec elektrotechnice nevěnoval. Jeho lákadlem byla literatura. První léta psal v Lidových novinách. Poté vydal humoristickou knihu František Lelíček ve službách Sherlocka Holmese, která byla zfilmována v hlavní roli s Vlastou Burianem. Během první světové války působil jako důstojník a podílel se na přepravě legionářů do země. Poté působil v diplomatických službách a stal se prvním československým vyslancem v Maďarsku. Pro neshody s Edwardem Benešem nakonec Hugo Vavrečka odešel do Baťovy továrny na post ředitele. Do politiky se snažil Hugo ještě vrátit roku 1938, bohužel však neúspěšně. Hugo Vavrečka byl nakonec odsouzen na tři roky kvůli spolupráci s Němci.

Rodiče Václava Havla Václav Mario Havel a Božena Vavrečková – Havlová nebyli tak průbojní jako jejich předci. Otec zdědil Lucernu a byl také stavebním podnikatelem. Na Barrandově vybudoval luxusní vilovou čtvrť pro zámožnou klientelu. Údajně se touto stavbou jeho otec zadlužil. Spekulací je, že po válce Václav Mário Havel nepodléhal milionářské dani i přesto, že jeho majetek byl obrovský. „Vlastnil Lucernu s velkým sálem, restauracemi a biografem, také filmové ateliéry Barrandov. Dále činžovní dům na Rabínově

nábřeží, vilu na Barrandově a usedlost Havlov u Tišnova na Českomoravské vrchovině, k níž patřilo 1400 ha lesa.²⁹

Strýc prezidenta Václava Havla Miloš Havel byl také velmi ctižádostivý. Právě Miloš postavil proslulé filmové ateliéry na Barrandově. Stýkal se s významnými lidmi jako byl Jan Werich, Oldřich Nový, Vítězslav Nezval. Matka Božena Vavrečková-Havlová vystudovala uměleckou školu ve Vídni. Perfektně uměla několik cizích jazyků. Oba své syny Václava a Ivana vedla k úctě a pokoře. Vztah mezi matkou a syny byl spíše chladný. Václav Havel o ní nikdy nemluvil špatně, ale vždy ve svých projevech hovoří jen jako o matce.

Václav Havel se narodil v Londýnské nemocnici na Vinohradech. Narodil se do bohaté rodiny. Již od malička žil v luxusu. V období protektorátu Čechy a Morava se odstěhovala celá rodina na venkov do sídla Havlov. Na venkově Václav Havel vyčníval svými výsady bohatých lidí a byl odstaven od přízně ostatních dětí. O tomto problému se Václav Havel za svůj život několikrát zmínil. Zmiňuje se i o tom, že se stal pro ostatní spolužáky terčem posměchu, útoků a urážek. Od ostatních spolužáků se Václav Havel distancoval a převážně si hrával se svým mladším bratrem Ivanem. Po druhé světové válce byl strýc Václava obviněn ze spolupráce s Němci. Miloš Havel se jen snažil Barrandov zachránit před odkoupením nacistických Němců, kteří o barrandovské ateliéry měli obrovský zájem pro propagaci a výrobu nacistických filmů. Nakonec od bratrů Havlů skutečně odkoupila německá říše ateliéry. Barrandov poté sloužil k výrobě nacistických propagandistických filmů.

Po ukončení obecné školy v roce 1947 začal Václav Havel studovat na soukromé škole v Poděbradech na literární škole. Tato škola měla v dětech probudit samostatnost. Na této škole se setkal s Milošem Formanem. V roce 1950 byl jako syn vykořisťovatele z této literární školy vyloučen a vrátil se do

²⁹ JAN BAUER. Václav Havel Necenzurovaný životopis. Praha : Ottovo nakladatelství, 2002. s.16 ISBN 80-7181-852-6

Prahy na měšťanku. Rodina Havlova byla připravena o svůj majetek v roce 1948. Otec Václava zůstal v Lucerně alespoň zaměstnán jako poradce národního správce a plánovač. V roce 1951 Václav Havel ukončil základní vzdělání a šel pracovat. V jeho postavení původ buržoazní nebylo možné, aby se dostal na gymnázium, stal se laborantem. V roce 1952 musel Václavův otec opustit na dobro Lucernu a velkým smutkem umírá jeho dědeček Hugo Vavrečka. Nakonec Václav Havel začal po večerech ke svému zaměstnání chemického laboranta studovat gymnázium. Se skupinou studentů a přátel Václav začal vydávat na stroji psaný časopis. Říkali si šestatřicátníci. Předmětem zájmu byla zakázaná literatura. Poté se hlásil na filosofii, kam se bohužel nedostal. Začal studovat ekonomickou fakultu na Českém vysokém učení technickém. Bohužel tam nevydržel dlouho. Poté šel na vojnu. V této době se již přátelí s Olgou Šplíchalovou, budoucí manželkou Olgou Havlovou. Mezi nimi byly rozdíly v původu. Olga pocházela s chudých poměrů oproti Václavu. V roce 1958 přichází rodina o sídlo Havlov. V šedesátých letech se Havlov přejmenoval na Hrádeček. Po návratu z vojny začal pracovat Václav Havel jako kulisák v divadle ABC. Václav každý den sledoval Wericha a Horníčka. Václav o této době tvrdil, že je rád, že tam mohl být. Nadšený Václav píše článek o této dvojici do časopisu Divadlo. V této době začal Václav psát i divadelní hry. Inspirací pro něho byl francouzský autor Eugène Ionesco. První úspěšná hra byla Vyrozumění, která měla premiéru v Divadle Na zábradlí v roce 1965. V Divadle Na zábradlí působil Václav Havel v 60. letech minulého století. Zde se produkovaly jeho hry jako například Vyrozumění, Hrdinové v Thébách nebydlí, Zahradní slavnost. Zahradní slavnost měla velký úspěch. „Podle slov divadelní kritičky Evy Uhlířové publikovaná v měsíčníku Divadlo v lednu 1964: Havel účinně dramaticky pojmenoval typy společenských postojů, které jsou spolu nezničitelnou, zdravou filozofií středních vrstev, filozofií konformismu a bezzásadovosti, člověka pro všechny časy, podnoží a živnou půdu společenských mystifikací.“³⁰ Nejprve do tohoto divadla nastoupil jako kulisák, poté se prosadil jako autor. S Vyskočilem napsali pořad Autostop. Do Divadla Na

³⁰ JAN BAUER. Václav Havel Necenzurovaný životopis. Praha : Ottovo nakladatelství, 2002. s .37 ISBN 80-7181-852-6

zábradlí Havel přivedl i Olgu, která zde začala pracovat jako biletářka a malířka kulis. V tomto divadle strávil osm let, kde se naučil divadelnímu autorství. V roce 1964 se Václav s Olgou oženil. Svatba byla skromná a tajná. Proběhla na žižkovské radnici. V šedesátých letech docházelo k mnoha změnám politickým. Chlapec z buržoazní rodiny, který se stal úspěšným autorem her, na které se stály dlouhé fronty byl nakonec přijat na divadelní fakultu. V roce 1967 jí dokončil.

V období Pražského jara se stal významnou osobností, když prosazoval zavedení demokratické společnosti. Psal se rok 1968 a Václav Havel připravil rozhlasovou hru Anděl strážný a jeho další hry měly premiéry v Divadle Na zábradlí. Počátkem tohoto roku odešel z Divadla Na zábradlí a stal se spisovatelem z povolání. Po vojenské invazi ruských vojsk měl zákaz publikovat svá díla a stal se disidentem a kritikem tehdejšího normalizačního režimu. V bezprostřední blízkosti po vpádu ruských vojsk na naše území žádal Václav Havel po rozhlasových vlnách pomoc od spisovatelů po celé, světě. Do této doby se Havel do veřejného života nezapojoval, ale teď k tomu měl důvod. Bránit Československo. Vydával literární měsíčník Tvář, kde se názorově střetli s Milanem Kunderou. Nenávist stranických pohlavárů vůči Havlovi se stupňovala. Ředitel Divadla Na zábradlí dokonce zakázal vstup Václavovi do divadla. Žádné divadlo neuvádělo jeho hru. Havel si našel práci v trutnovském pivovaru, odkud za necelý rok odešel.

V sedmdesátých letech Havel na své tvůrčí psaní nezanevřel a stále produkoval nové hry. Vznikla jeho nejzábavnější hra Žebrácká opera. „Havel vydával knihy sám dle svého uvážení. Vydával knihy známých autorů Černý, Gruša, Fikar, Dienstbier, Hrabal, Orwell, Seifert, Patočka, Voskovec, Kantůrková, Kohout a jiní.“ (Jan Bauer, 2002). Přes neurputnou snahu ruských okupantů potlačit veškeré veřejné prezentování Václava Havla, Václav Havel nepřestal ve svém jednání veřejně bránit politické vězně a naopak se stal mluvčím Charty 77, která vznikla na základě občanské iniciativy za dodržování lidských práv. Nejvíce spolupracovali na Chartě 77 s Pavlem Kohoutem, který měl nejvíce připomínek k prohlašujícím textům, které sepsal Václav. V té době

nebylo nikomu jasné, jak bude Charta 77 fungovat. „Tak se tedy vlastně poprvé Havel dostal do čela české politické opozice a toto postavení si udržel až do listopadu 1989.“³¹ Podpisy pod Chartou, které Havel s přáteli sbírali, znamenaly vyřazení ze společnosti. V očích okolního světa se stal Václav Havel výjimečným. Bohužel toto jednání mu přineslo pětileté vězení. Nejprve byli všichni signatáři Charty každý den odváženi na výslech. Havel byl doteď ve světě znám jako dramatik a literát. Po Chartě se stal výjimečným pro své politické odhodlání. „Po několika dnech výslechů bylo Havlovi sděleno obvinění z trestného činu podvracení republiky. Důvodem se stal dopis Husákovi z roku 1975 a iniciativa a založení Charty 77.“ (Jan Bauer, 2002). Vedení Charty se po zatčení Václava ujal Patočka a Hájek. Patočka záhy umírá. Havel byl nakonec z vazby propuštěn. V roce 1979 byl opět uvězněn, tentokrát na tři a půl roku. V roce 1983 byl Václav Havel z vězení propuštěn. Propuštění předcházelo Havlovo onemocnění. Olga byla znepokojená s jeho stavem a vzbouřila Pavla Kohouta ve Vídni. Husákovi se hodilo vyjít vstříc západnímu světu a tak Havla propustili.

Nemilé překvapení po vězení byl nový vztah jeho ženy Olgy a herce Jana Kašpara. Havel se však nemohl ničemu divit, vzhledem ke svému mileneckému vztahu k Anně Kohoutové, který probíhal před uvězněním v roce 1979. Po příchodu domů z věznice se Havel seznámil s psychologkou Jitkou Vodňanskou, která byla po delší dobu jeho milenkou. Další milenka byla novinářka Milada Langerova, což po nějaké době přešlo a Havel se vrátil ke své milence Jitce Vodňanské. Před 17. listopadem 1989 se Havel dozvídá z telefonátu od Olgy, že na Národní třídě v Praze došlo k tragédii. V tento moment Václav Havel vstoupil do revoluce. Významným krokem tohoto období Václava Havla bylo v roce 1989 po vypuknutí Sametové revoluce, kdy se stal jedním ze spoluzakladatelů protikomunistického hnutí Občanské fórum a následně na to byl téhož roku 29. prosince zvolen prezidentem Československa.

³¹ JAN BAUER. Václav Havel Necenzurovaný životopis. Praha : Ottovo nakladatelství, 2002. s. 67 ISBN 80-7181-852-6

V prvním funkčním období byl dá se říci Václav Havel na vrcholu své moci. Bohužel z této doby jsou některá Havlovo rozhodnutí dodnes ostře kritizována. Jeho mimořádná amnestie byla v některých ohledech unáhlená. On sám tvrdí, že jeho vlastní zkušenosti ve vězení mu dalo odvahy propustit mnoho vězňů. Václav Havel se připravoval na svobodné volby. V této době Václav Havel přednesl mnoho projevů , kterými své občany podporoval a dodával jim odvalu v takto nelehkém období.

Podruhé byl Václav Havel zvolen Federálním shromážděním prezidentem 5. července 1990. Poprvé tomu bylo svobodně. Poté začali problémy mezi Slovenskem a Českem.. První problémy nastaly při pojmenování republiky, kdy se bavilo o pomlčce mezi názvem. Václav Havel se postavil jednoznačně na stranu zachování společného státu. V roce 1992 po volbách, kdy zvítězil Václav Klaus s ODS, Václav Havel odstupuje z postu prezidenta. Již zde bylo jasné, že se Československo rozpadne. Havlovi se podařilo Československo vrátit do mezinárodní politiky. Udržoval nadstandardní vztahy se Západem. Havel pracoval na získání členství v západních organizacích a podílel se na vzniku nových regionálních vztahů, zejména Visegrádské skupiny. Od roku 1993 byl po dvě funkční období prezidentem České republiky. Jako prezident vyvedl Československo z Varšavské smlouvy prvního července 1991 a výrazně přispěl ke vstupu nástupnické České republiky do Severoatlantické aliance Nato v roce 1999. Havel výrazně prosazoval také přijetí České republiky do Evropské unie, uskutečněné v roce 2004 po jeho odchodu z funkce prezidenta

Václav Havel měl zásadní vliv na směřování země k parlamentní demokracii a zapojení do politických struktur západní civilizace. Jako literát se Václav Havel světově proslavil svými dramaty v duchu absurdního divadla. Václav Havel zemřel 18. prosince 2011. V posledních měsících života se na veřejnosti spíše neobjevoval. Poslední jeho veřejné vystoupení přivítání Dalajlámy, bylo týden před jeho smrtí .

3.8 Václav Klaus

Narodil se 19.6.1941 v pražských Vinohradech. Otec Václava Klause byl účetní a maminka žena v domácnosti. Vztah k matematice Václav Klaus tedy zdědil po svém otci. Václav Klaus má o dva roky mladší sestru Alenu, která v roce 1968 odešla do Švýcarska. Po maturitě odešel Klaus studovat Vysokou školu ekonomickou. V roce 1963 Vysokou školu ekonomickou ukončil s červeným diplomem. Na vysoké škole se seznámil se svojí budoucí ženou Lívií. Svou ženu Lívií si vzal po pětileté známosti. „Po studiích odešel na rok do vojenské služby v Dukle Dejvice, kde sloužil právě proto, že v té době hrál první ligu v košíkové. (...) Štěstěna mu však přihrála do cesty děkana Fakulty politické ekonomie Vysoké školy ekonomické, který ho přesvědčil, aby nastoupil na akademickou půdu.“³² V době vojenské služby se přihlásil ke konkurzu do Ekonomického ústavu ČSAV. Po přijetí se dostal na oddělení, které zkoumalo západní ekonomiku. V tomto ústavu pracoval se svou ženou Lívií. Václav Klaus sice již měl vysokou školu za sebou, neustále však se vzdělával a již v letech sedmdesátých měl pověst dobrého ekonoma. Ve škole se Klaus učil marxistické ekonomii, v praxi se věnoval západní ekonomii. Sám Klaus tvrdí, že v těchto letech poznal, že ekonomie je něco jiného než je učili na vysoké škole. V září roku 1977 obhájil práci kandidáta společenských věd s názvem Inlace v soudobém kapitalismu a získal titul CSc. Společně s kolegou Tomášem Ježkem vydávají několik studií například Strach z inflace nebo Mzdy a odbory. V roce 1968 založil Václav Klaus Klub mladých ekonomů a stal se jeho prezidentem. Založením Klubem mladých čtenářů dává najevo nesouhlas se socialismem.

Václav Klaus se poprvé osobně setkává s Václavem Havlem v Tváři, což byl časopis, kde byl předsedou redakční rady Václav Havel. V roce 1968 se tak Václav Klaus objevuje v autorské skupině kolem časopisu Tvář. Klaus o

³² LADISLAV CHMEL. Všechno, co chcete vědět o Václavu Klausovi a bojíte se zeptat. Praha : Formát, 2000. s.61. ISBN 80-86155-79-x

Havlovi hovoří, že si z Václavem Havlem zejména v otázkách ekonomiky a politiky nikdy příliš nerozuměli. „V autorském kolektivu Tváře se Václav Klaus seznámil se spisovatelem Emanuelem Mandlerem, s kritikem Bohumilem Doležalem a dalšími mladými literáty, kteří svou opozici vůči režimu nijak neskrývali.“³³

Václav Klaus opouští Ekonomický ústav ČSAV kvůli svému antimarxistickému a buržoaznímu myšlení. Poté nastupuje do Státní banky v Praze 1. V osmdesátých letech se teprve může věnovat ekonomii a do roku 1982 do odchodu ze Státní banky pracoval jako ekonomický analytik. Václav Klaus byl předsedou Československé vědeckotechnické společnosti, pořádal různé semináře. Roku 1984 založil Valtr Komárek Prognostický ústav ČSAV. Václav Klaus dostal nabídku na pracovní pozici. Tuto nabídku přijal. Zde se setkává s významnými lidmi jako byl Tomáš Ježek, Vladimír Dlouhý, Miroslav Randsdorf a další. Po sametové revoluci v roce 1989 právě tento Prognostický ústav dodával ekonomy pro novou vládu.

Po 17. listopadu 1989 vstoupil do politiky jako federální ministr financí. Nadále se věnoval ekonomickým vědám. Na Univerzitě Karlově přednášel ekonomické předměty. „V roce 1995 byl jmenován profesorem pro obor financí na Vysoké škole ekonomické v Praze. V říjnu roku 1991 byl jmenován místopředsedou vlády ČSFR. Na konci roku 1990 se stal předsedou tehdy nejsilnějšího politického subjektu Občanského fóra. Po jeho zániku v dubnu roku 1991 spoluzaložil Občanskou demokratickou stranu, jejímž předsedou byl od počátku až do prosince roku 2002. S touto stranou vyhrál v červnu roku 1992 parlamentní volby a stal se předsedou vlády České republiky. V této roli se podílel na klidném rozdělení československé federace a vzniku samostatné České republiky. V roce 1996 ve volbách do Poslanecké sněmovny tuto funkci obhájil. Po rozpadu vládní koalice podal v listopadu 1997 demisi. Po předčasných volbách v roce 1998 se stal na čtyřleté volební období předsedou Poslanecké sněmovny. Dne 28. února 2003 byl zvolen prezidentem České

³³ LADISLAV CHMEL. Všechno, co chcete vědět o Václavu Klausovi a bojíte se zeptat. Praha : Formát, 2000. s.66. ISBN 80-86155-79-x

republiky. Dne 15. února 2008 byl zvolen prezidentem České republiky pro druhé funkční období.³⁴

Václav Klaus má dva syny. Oba synové jsou na významných postech. Pouze jen jeden syn šel ve šlépějích svého otce a je finančním manažerem. Václav Klaus je od mládí velmi nadaným sportovcem. V mládí se dokonce věnoval vrcholově košíkové a dobíjené. Poté získal zalíbení v hraní tenisu. Mimo svých sportovních aktivit je Václav Klaus velmi známý svými publikacemi. Celkem publikoval přes čtyřicet knih. Václav Klaus je nositelem mnoha mezinárodních cen a čestných doktorátů z univerzit z celého světa. Klaus se svou ženou jsou velmi nadaní na jazyky. Václav Klaus se zmínil v rozhovorech Karla Hvíždaly: „Manželka mluví francouzsky, anglicky, rusky, myslím, že by něco svedla i německy. Já anglicky, německy, rusky, a něco bych svedl i italsky.“³⁵

³⁴ <http://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr-vaclav-klaus/zivotopis.shtml>

³⁵ KAREL HVÍŽDALA. První zpráva. Praha : Cartoonia, 1992. s.22

3.9 BARACK OBAMA

Narodil se 4. srpna 1961. Celým jménem Barack Hussein Obama. Jeho matka Anna Dunhamová poznala jeho otce Baracka Husseina Obamu keňského studenta ve Spojených státech na Havaji, kde byl na výměnném pobytu na Havajské univerzitě. Ve svých studiích vynikal, byl premiantem třídy. „Obamův otec byl prvním africkým studentem, který se v rámci výměnného pobytu dostal na Havajskou univerzitu. Po studiích v Londýně přicestoval v roce 1959 do Spojených států s první velkou vlnou Afričanů, kteří sem byli vysláni, aby si osvojili západní technologie, přivezli je zpět a budovali novou moderní Afriku.“³⁶ Dědeček Obamy byl vážená osoba keňského kmene Luo. Po narození Obamy v roce 1961 se všichni přestěhovali do lepšího obydlí nedaleko univerzity. V roce 1963 získal jeho otec stipendium na Harvardu. Bohužel finanční nouze nepřála Obamovi staršímu vzít sebou celou rodinu, on však stipendium přijal a odjel. Annu Dunhamovou a malého Obamu zanechal na Havaji a již nikdy se nevrátil. Po několika letech si zpátky do Afriky odvezl jinou Američanku se kterou měl dvě děti. Celkem za svůj život stihl vystřídat několik žen, se kterými měl celkem devět dětí. V Keni se stal analytikem v ropné společnosti a určitý čas byl ekonomem keňské vlády. Bohužel se v problematice politiky ztrácel a jeho vliv upadal. Měl jiné názory na rozvoj Keni než měla tradiční kmenová politika. Obama starší se často projevoval se svými názory, což mělo za následek vyhození Obamy z práce. Velkou roli v životě Baracka Obamy hrála jeho babička Madelyn.

Barack Obama během svého dětství žádným výjimečným způsobem nevynikal. Jako dítě si užíval podnebí Havaje. Sám o sobě prohlašuje, že byl tak trochu flákač. Obama žil určitou dobu v Indonésii, kam se odstěhovali za matčiným novým manželem. V Indonésii si Obama uvědomuje, jak je rád, že je americký občan. Přesto mu tento pobyt přinesl mnoho životních zkušeností. Obama se však považoval i za Afričana. Od malička ho matka Ann vedla k tomu, aby byl hrdý, že je po otci také Afričan. Poté se narodila Obamovi

³⁶ DAVID MENDELL. OBAMA Od slibu k činu. Praha : Práh, 2008. s.38. ISBN 978-80-7252-234-7

sestra Maya. Matka si začala postupně uvědomovat, že život v Indonésii není takový jako v Americe. Barack Obama odjel k prarodičům na Havaj, kde chodil na soukromou školu Punahou Schoul. Ve třídě se setkal se spíše s dětmi bílé rasy. Tato škola byla velmi prestižní, školné bylo vysoké. Jeho babička Madelyn platila vysoké školné díky svému postavení v bance. Později prarodiče poslali na soukromou školu i sestru Mayu. Babička a děda se obětovali ve prospěch svých vnoučat. Když byl Obama první rok na Punahou tak se setkal se svým otce poprvé a naposledy. Jeho vzpomínky na otce z této doby vedly Obamu k sepsání knihy *Sny mého otce*.

Barack začal navštěvovat střední školu. Jeho matka se sestrou vrátily na Havaj. Rodina žila v malém bytě nedaleko od Punahou. Barack si havajské žití velmi užíval. Bavil se s přáteli, chodil na večírky, sportoval. Začal se věnovat basketbalu, s týmem se pak dostal na profesionální úroveň, avšak on většinu zápasů nehrál. Poté v pubertě Obama vyzkoušel i drogy, začal chodit na večírky a přestal se věnovat škole. Toto období však netrvalo dlouho.

Barack toužil se svojí sestrou poznat i jiný svět než je Havaj a Indonésie. Proto odjeli do New Yorku. May zde žila do roku 2000. Poté se vrátila na Havaj. Dnes May vyučuje multikulturní vzdělávání, didaktiku filosofie a didaktiku dějepisu na havajské univerzitě.

Obama získal stipendium na univerzitě s humanitním zaměřením, *Occidental*. „Obama se zapojil do tehdy populárního kampusového hnutí – prosazoval, aby se univerzita zbavila peněz z Jihoafrické republiky kvůli její politice apartheidu. Prostřednictvím tohoto aktivismu Obama poprvé poznal, jakou moc mají slova – a jakou moc může mít díky slovům i on sám.“³⁷ *Occidental* byla pro Obamu důležitá. V roce 1981 Obama odešel na new yorskou univerzitu v rámci výměnného pobytu. Zde prošel obdobím samoty. Obama absolvoval na Kolumbijské univerzitě v roce 1983. Odsud si odnáší titul bakalář z oboru politologie. Po vystudování nastoupil na Manhattanu ve firmě *Business International Corporation*. „Obama se stal redaktorem a asistentem výzkumu

³⁷ DAVID MENDELL. *OBAMA Od slibu k činu*. Praha : Práh, 2008. s.66 ISBN 978-80-7252-234-7

v oddělení informací o mezinárodních financích.³⁸ Věnoval se psaní, redigování článků a bádáním. Tato práce ho nebavila. Poté co skončil, se začal věnovat komunitním pracím v Harlemu a Brooklynu. Při těchto pracích narazil na možnost pracovat pod Jerrym Melomanem, který pracoval pro černošskou komunitu v Chicagu. Obama se Jerryemu líbil a přijal ho. Obama v roce 1985 přicestoval do Chicaga. Obama se snažil zlepši svět. Přitahovala ho pomoc lidem v bídě a nouzi. Pracoval pro Projekt komunitního rozvoje. Posláním tohoto projektu je dodnes pomoci lidem v bídě.

Později začal Obama studovat na harvardské univerzitě práva. Jako v New Yorku trávil i v Chicagu svůj čas o samotě. Obama začal na Harvardu jako výzkumný asistent profesora Tribea. Důležitou prací pro Obamu na harvardské univerzitě byla práce redaktora a předsedy Harvard Law Review, což byla nejvýznamnější právnická publikace v zemi.

Obama v roce 1989 potkal svou ženu Michelle Robinsonovou. Michelle byla jeho instruktorka při praxi v chicagské kanceláři právní firmy Sídlet Austin. Michelle Obalová pochází z dělnické rodiny. Vystudovala Princeton a poté šla na práva na Harvard. Po svatbě s Obamou začala pracovat ve státní správě. Nastoupila na místo zástupkyně vedoucího kanceláře starosty Richarda J. Daleyho. „Poté se věnovala chicagské pobočce, která byla zapojena do Clintonova projektu s cílem pomáhat mladým lidem najít zaměstnání ve státní správě.“ (Mendell, 2008).

Po sňatku Obama odložil právnickou práci a věnoval se projektu Project Vote. Kampaň za registraci voličů zaměřená na chicagské nízkopříjmové skupiny černých. Po volbách 1992 a po uzavření projektu Vote Obama začal pracovat jako právní u společnosti Miner, Barnhill a Galand. Tehdy začal Obama uvažovat o pilitickém uplatnění. Jako první Obama kandidoval proti úřadující senátorce Palmerové. Obama získal velkou podporu a zvítězil. V roce 1996 byl zvolen do Senátu státu Illinois. Obamův tehdy městský úspěch již v této době přilákal média. Poté strávil nějaký čas Obama v ilinoiském parlamentu. Koncem roku 1997 přišel Obama do Springfieldu. Zde narazil na mnohé z černošských problémů. Během první dvou let. Obama navrhl padesát

³⁸ DAVID MENDELL. OBAMA Od slibu k činu. Praha : Práh, 2008. s.71 ISBN 978-80-7252-234-7

šest návrh, z čehož čtrnáct vzešlo v zákon. V dalších letech byl také velmi úspěšný. V roce 2000 vyzval v demokratických primárkách na souboj Bobbyho Rushe. Obama však nenašel podporu v lidech. Byl obviněn z nedostatku černošské opravdovosti. Obamovi se nepodařilo Rushe sesadit. Odjel navštívit svou rodinu na Havaj. V té době jel s téměř dvouletou dcerou. Během toho došlo k hlasování o zákonech a Obama se voleb nezúčastnil, protože byl s rodinou na Havaji. Média začala Obamu kritizovat. Po prohraných volbách s Rushem Obama začal na sobě pracovat. Opět se věnoval parlamentní práci a začal pracovat na zlepšení vztahu s lidmi, kteří ho ve volbách nepodpořili. V roce 2004 se rozhodl Obama ucházet o post senátora Spojených států. V listopadu téhož roku zvítězil se sedmdesáti procenty voličů nad náhradním republikánským kandidátem Alanem Keysem. Stal se senátorem za Illinois. Velký význam to mělo z toho důvodu, že byl teprve pátý Afroameričan v historii země jako senátor. V roce 2007 Obama kandidoval na prezidenta. Přestože z počátku podle prvních průzkumů vedla Hillary Clintonová, dne 4. listopadu 2008 zvítězil v prezidentských volbách Barack Obama, když porazil republikánského kandidáta Johna McCaina.

4. ANTICKÉ A MODERNÍ ŘEČNICTVÍ

„Rétorika v antickém období byla důležitou složkou řecké vzdělanosti, zvláště za doby Platonovy a Aristotelovy v 5.-4-století před naším letopočtem.(..) Rétorika byla spojením teorie řečnictví a praxe. Původnější však byla praxe. Řečí mohli státníci působit na rozum a cit posluchačů a získávat tak politický vliv. Odtud praktický politik v Athénách byl označován jako výkonný řečník : rétor.“³⁹ V dnešní době mediokracie se může stát řečníkem téměř každý i bez vzdělání v oboru rétoriky. Dnes se nedbá na spisovnou češtinu při projevech. Oproti tomu staří Řekové měli zálibu v krásě mluveného slova, především spisovné řečtiny.

Již v antice lidé zjišťovali, jak je důležité umět správně mluvit. Na základě správné komunikace se dokázal občan vyčlenit z řad obyčejných lidí. Tato myšlenka převládá dodnes. V antice vznikl postup při vytváření řečnického sdělení, který je dodnes zachován. Dělení na inventio, dispositio, elocutio, memoria, aktio. Inventio znamená vyhledávání tématu. V antice byl autor projevu sám řečník. Řečník si hledal témata sám a mluvil sám za sebe. Dnes je to jiné. Zpravidla nemusí řečník mluvit sám za sebe. Může mluvit za někoho jiného. Dnes je řečník takzvaný prezentátor. Prezentuje myšlenky skupin, firmy či jiného jedince. Téma si hledá vhodného řečníka oproti v antice kdy si řečník hledal vhodné téma.

V dnešní době se objevuje na scéně tiskový mluvčí. Tiskový mluvčí je u nás poměrně nová profesní specializace. Tiskový mluvčí vznikl u nás po roce 1989. Této profesi předcházela profese tiskový referent. „Tiskový mluvčí zprostředkovává předání informací médiím, vytváření a nabídku PR článků, udržuje kontakty s novináři z vybraných periodik a dalších masmédií, připravuje, svolává a moderuje tiskové konference, zajišťuje vše, co souvisí s výstavnictvím, zajišťuje při konfliktních událostech v těsné spolupráci s vedením udržení dobré pověsti organizace na veřejnosti.“⁴⁰ Dalšími úkoly

³⁹ ARISTOTELES. *Rétorika poetika*. Praha : Nakladatelství Petr Rezek, 1999. s.9. ISBN 80-86027-14-7

⁴⁰ MGR.PAVEL VERNER. *Vývojové trendy v českých médiích po roce 1989*. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. s.108-109. ISBN 978-80-7452-007-5

tiskového mluvčího je vytváření podnikového časopisu, vytváření tiskových zpráv a jejich rozesílání. Někdy k práci tiskových mluvčí patří i zajišťování kurzů pro pracovníky firmy, organizace nejrůznějších školení a seminářů pro veřejnost, setkávání vedení podniku s pracujícími při příležitosti příchodu nového roku a další.

Tiskovými mluvčími se nejčastěji stávají zkušení novináři, především lidé z České televize. Důvodem je především ten, že jsou mediálně známí. Také to, že z předchozího zaměstnání si přinesly zkušenosti. Umějí mluvit, srozumitelně a výstižně formulovat a umějí vystupovat a hovořit před kamerou. V antice tiskový mluvčí neexistovali. Každý byl svým vlastním mluvčím.

Na rozdíl od antiky se v dnešní době objevuje povolání moderátor, který vznikl postupně s rozvojem televize a rádia. Moderátor je člověk, který řídí a vede diskusi s dalšími lidmi, usměrňuje rozhovor. Moderátor musí umět výborně mluvit. V nepřipravených chvílích musí umět jasně a srozumitelně reagovat. V dnešní době řečník, který vystupuje v médiích, je sledován velkou masou lidí. V době antiky byl řečník sledován menším počtem lidí. Převážně své řečnické umění v antice předávali formou knih.

Každý veřejný projev tvoří součást naší soudobé kultury. V dnešní době řečníci zapomínají, že nedbalá a nespisovná mluva snižuje účinnost a autoritu jeho projevu. V době antiky Řekové mluvili spisovnou řečtinou.

Dnes můžeme říci, že téměř za dva a půl tisíce let se v zásadě nezměnil obsah rétorických knih. Nezměnil se ani způsob uspořádání a užívaná terminologie. Od antiky zůstal stejný postup vytvoření proslovu od námětu až po jeho prezentaci.

5.1 Platon – Dialog Prothagoras

V dialogu Protagoras se vede od začátku velmi vážný hovor mezi Sokratem a sofistou Protagorou. Sofisté byli učitelé moudrosti, obracející se k člověku, společnosti a jazyku. Nežli se objeví sám Protagoras, je jeho jméno dáno na výsluní. Dílo začíná rozmluvou druha a Sokrata o synovi Kleinia Alkibiadovi. Druh se ptá Sokrata, kde se bere na tomto místě a ptá se ho, zda přichází z honu za krásou Alkibiadovou a zda je tento hoch ještě krásný jako dříve a nebo je to opravdu již muž, kterému obrůstá brada. Sokrates mu odvěti, že druh byl sám vychovatel Homéra, jenž tvrdil, že nejpůvabnější věk jinocha je s prvním chmýřím. S tím druh souhlasí. Sokrates mu začne tvrdit, že se setkal s mnohem krásnějším člověkem než je Alkibiados. Druh tomu nemůže uvěřit, ptá se ho odkud je tento cizinec. Sokrates mu začne vyprávět, že je z Abdér a vysvětlí mu, že myslel krásu moudrosti, kterou Sokrates upřednostňuje před krásou fyzickou. Poté druhovi sdělí, že v noci mluvil s Protagorou. Druh je velmi překvapen, že právě Protagoras je u nich už třetí den a poprosí Sokrata, aby jim vyprávěl rozmluvu s Protagorou. Sokrates se nebrání a začne vyprávět svůj příběh.

V noci na dveře Sokratova domu někdo tloukl holí a volal na Sokrata, jestli bdí či spí. Sokrates ihned po hlase poznal Hippokrata. Sokrates se ho otázal, zda-li mu chce říci něco nového. Hippokratés mu odpověděl, že má pro něho jen dobré zprávy. Do města přišel Protagoras. Hippokratés to říkal s takovou horlivostí, že se Sokrates neubrání otázce, co mu Protagoras udělal. Hippokrates mu s úsměvem pravil: „Protagoras je jediný moudrý a mě moudrým neudělá, avšak tebe udělat moudrým může, když mu dáš peníze.“ Sokrates mu nevěřicně řekl, že by mu dal celé jeho jmění, jen kdyby to byla pravda. Oba se rozhodli, že se za Protagorou vydají, ale jelikož bylo pozdě v noci, řekli si, že vyčkají rána procházením se po dvoře. Potom tedy vstali a procházeli se po dvoře. Sokrates se ptal Hippokrata, čím myslí, že se stane, když zaplatí za sebe Protagorovi. Hippokrates by chtěl být lékařem. Nakonec vedli filosofickou debatu sami oni dva. Debatovali o tom, kým by chtěli být, o tom, kdo jsou sofisté. Sokrates se snažil Hippokrata zbavit toho nadšení.

Tvrdil mu, že sofista je jakýsi obchodník nebo kupec se zbožím, který se živí duše. Na což mu Hippokrates dává otázku, čím se živí duše. Sokrates se nenechal rozhodit a řekl naukami. Poté se bavili o tom, jaké věci jsou dobré nebo škodlivé pro duši. Sokrates se tvářil jako někdo, kdo přesně ví, co je špatné a co ne pro jejich duše. Hippokrates mu řekl, že jestliže je tedy znalec těchto věcí, co z nich je dobré a co špatné, může si tedy bezpečně kupovat nauky a právě třeba od Protagory. Dále porovnávají nákup nauk s nákupem jídla. Hippokrates tvrdí, že větší nebezpečství je při koupi nauk, protože nauky nemůžeme si odnést v žádných nádobách jako jídlo domů. Člověk musí po zaplacení ceny nauky co nejvíce pojmout do duše, když to jídlo si odnese domů a pak se může v klidu s někým poradit, co by měl jíst nebo pít. Poté šli už k Protagorovi. Cestou je napadaly další otázky a tak rozprávěli.

Když došli k domu, kde pobýval Protagoras, překvapil je divný vrátný. Zatukali na dveře, vrátný jim otevřel a s domněním, že jsou sofisté jim řekl, že pán nemá čas a zavřel. Znovu tedy klepali a volali, že jdou za Protagorou a že nejsou sofisté. Vrátný jim tedy otevřel. Protagoras se právě procházel s druhy a cizinci po chodbě. Vešli dovnitř a za nimi vstoupil krásný Alkibiadés. Poté se Sokrates ohlásil Protagorovi. Protagoras se ho optal, zda by chtěli s ním mluvit v soukromí nebo v přítomnosti ostatních. Sokrates řekl, že je to jedno a tak se dialog vedl před zraky ostatních. Sokrates řekl Protagorovi, že Hippokrates by chtěl být v popředí v obci. Protagoras vysvětluje, co je cílem jeho učení. Tvrdí, že je sice sofista, ale ne v pravém slova smyslu. Také říká, že vykročil na opačnou cestu než sofisté před nim. Za nedlouho se všichni sesedli a Protagoras řekl Sokratovi, aby znovu řekl nahlas, proč přišel. Sokrates začal vysvětlovat, že Hippokrates by se chtěl stát jeho žákem a že by se chtěl dozvědět, co získá jeho učením. To je předmětem Sokratovo řeči. Protagoras začal vysvětlovat, že jestliže se bude Hippokrates u něho učit, tak se bude den ode dne domů vracet lepší, než byl. Sokrates se hned táže, v čem lepším se stane. Odpověď byla nikoliv odborná nauka (spravedlnost, zbožnost, zmužilost, rozumnost a moudrost), ale umění dělat muže dobrými občany. Sokrates nevěří, že lze zdatnosti naučit. Tím je dána hlavní náplň rozmluvy. Protagoras věří a dokazuje že lze zdatnosti naučit, je to vlastně předmětem jeho

vyučování. Hlavním tématem rozhovoru se stává naučitelnost zdatnosti. Protagoras se ptá, jakou formou by měl vysvětlovat, zda formou vypravování mýtu nebo výkladem prosté řeči. Většina shromážděných odpověděla, že může vykládat, jak on sám uzná za vhodné. Protagoras se rozhodl vyprávět formou mýtu. Protagoras začal vyprávět mýtus o Prométheovi a Epimétheovi a jejich stvoření všeho živého. Prométheus ukradl Hefaistovi a Athéně řemeslnou dovednost a oheň, tím člověk nabyl dovednosti k udržení života, ale občanské moudrosti neměl, ta byla u Dia. Zeus nakonec přikázal Hermovi dát všem lidem stejně studu a spravedlnosti. Tím si Protagoras vysvětluje svůj úděl učít lidi rozvíjet tyto schopnosti. Jako zlo pak považuje nespravedlnost a bezbožnost, což je opak občanské zdatnosti. Pokládá zdatnost za věc získatelnou a učitelnou. Vykládá, jak se rodiče snaží děti už od útlého věku udělat děti zdatnými. Rodiče mají tendenci už od útlého věku dítěte udělat ho nejlepším. Celý život je napomínají a učí. Dává příklad na chlapcích, které rodiče nutí učit se hrát na kytaru, posílají je k učiteli tělocviku, aby se staly ještě dokonalejšími, učí je písmu, posílají je do škol, nutí je se učit básně nazpaměť atd. Když pak vyjdou ze škol, nutí je zase obec učit se zákonům. Kdokoli je porušuje, toho obec trestá. Toto trestání nazývá Protagoras rovnání, jakoby spravedlnost narovnávala, tvrdí Protagoras. Ptá se Sokrata, když vidí, jak je obrovská péče o zdatnost u lidí, zda je ještě na rozpacích, zda lze naučit zdatnosti. Na otázku, proč se tedy synové zdatných otců nestávají zdatnými, odpověděl Protagoras, že nesmí být nikdo neznalcem zdatnosti v obci. Protagoras ještě chvíli mluvil a debatu ukončil větou, že vysvětlil pomocí mýtu i úvahy, že zdatnosti je možno učit. Sokrates byl okouzlen a nemohl uvěřit, že už opravdu Protagoras dialog ukončil. Poté Sokrates pohlédl na Hippokrata a poděkoval mu, že ho přiměl jít s nim. Byl velmi vděčen, že si mohl poslechnout Protagora. Dříve totiž Sokrates soudil, že není lidská péče, kterou se zdatní stávají zdatnými. Dnes už má jiný názor. Je z přednášky Protagory obohacen. Každopádně po kratším uvažování si Sokrates uvědomí, že Protagorovy teze přijímá, ale chybí mu v nich „něco málo“ a to správné objasnění a upřesnění co je zdatnost, její části a druhy jako například spravedlnost, rozumnost a zbožnost a tak debatu Sokrates znovu svými

dotazami rozdmíchá. Protagoras tvrdí, že ctnosti jako spravedlnost, rozumnost a zbožnost jsou samostatné druhy zdatnosti a nikdo nemá všechny, nýbrž každý má některou. Sokrates však tvrdí, že zdatnost je jednota. Protagoras připouští, že 4 ctnosti, moudrost, rozumnost, spravedlnost a zbožnost jsou si velmi blízké, naopak zmužilost je něco zvláštního, lidé mohou být zmužilí, ale nemusejí být spravedliví, zbožní a podobně. Rozebírají také lidi, kteří se dopouštějí bezpráví, polemizují o tom, zda tito lidé jednají rozumně v tom, že činí bezpráví. Protagoras nesouhlasí. Dále Sokrates klade mnoho otázek Protagorovi. Ptá se ho na to, zda myslí člověka rozumného dobře myslícím. Odvětil, že ano. Sokrates také namítá, že někteří lidé žijí zle, jiní dobře. Řeší otázku spravedlnosti, zda spravedlnost je věc zbožná a zbožnost spravedlivá. Sokrates se ptá, zda s tím Protagoras souhlasí. Ten říká, že není jednoduché toto přiznat. Sokrates se snaží dokázat, že zdatnost je ve vědě. Pojem věděni pak popisuje ve srovnání větších a menších libostí či nelibostí. Ukáže se, že rozdíl mezi zmužilými a bázlivými spočívá v různé znalosti věcí bezpečných a nebezpečných. Veškerá zdatnost je tedy věděni, samozřejmě o dobru.

Sokrates si začne stěžovat na zdouhavost Protagorových proslovů a prosí ho o stručnější odpovědi. Protagoras však se začne bránit, že kdyby vždy odpovídal stručně, nevyhrál by ani jeden řečnický zápas a o to mu jde. Sokrates tedy končí s tím, že nemá na dlouhé hovory čas. Je však zadržen Kalliem, který ho prosí, aby se pokračovalo a ostatní se přidávají, stanou se jakýmisi soudci, aby oba soupeři dodržovali jistá pravidla, to jest Sokrates bude mluvit obšírněji a Protagoras povede kratší monology. Protagoras pokračuje tím, že pro muže je nejdůležitějším vzděláním to, že umí přednášet básně. Cituje pak sloky z básně od Simonida a porovnává je s výroky Pittakovými. Rozebírají pak báseň. Protagoras se snaží vyvrátit tvrzení z básně. Rozebírají rozdíly mezi pojmy být a stát se, dále pak poměr dobrý a zlý a libý a nelibý. Sokrates a Protagoras vyložili báseň po svém. Oba trochu v jiném pojetí. Přítomný Hippias se do debaty vložil s tím, že by chtěl také něco říci k této básni. Bylo mu však řečeno, že někdy jindy. Všichni přítomní chtěli pokračovat v kladení otázek Sokratových a v Protagorových odpovědích. V závěru knihy se dozvídáme, že Protagoras považuje zdatnost za nejkrásnější věc a že celá je

krásná. Zmužilí lidé jsou pro něho odvážní lidé, že většinou příjemné žití je dobré a nepříjemné zlé, avšak se může stát, že některé z příjemných věcí nejsou dobré a naopak, že některé z nepříjemných věcí nejsou zlé. Příjemné věci nazývá Protagoras těmi věcmi, které jsou spojeny s libostí nebo způsobují libost. Sokrates nabádá Protagora, aby spolu přesvědčovali lidi a poučovali je, co se s nimi děje, když podléhají libosti a proto nedělají nejlepší věci, ačkoli je znají. Protagoras však praví, proč by měli přesvědčovat lidi a ohlížet se na jejich mínění, když mluví, co je napadne. Dále Protagoras souhlasí s myšlenkou Sokrata, že dobré věci jsou ty, které končí libostmi a zbavováním a odvracením nelibostí. Libost je dobro a nelibost je zlo.

Nakonec je výsledkem debaty úplný obrát mínění o učitelnosti zdatnosti. Sokrates má dokázáno, že zdatnosti lze učit, Protagoras připustil, že zdatnost je vědění. Kniha končí tím, že Protagoras chválí Sokrata za jeho horlivost a provádění rozpravy. Řekl, že Sokrata obdivuje a že by se nedivil, kdyby se stal jedním z mužů vynikajících v moudrosti. Oba měli ještě mnoho otázek, které by chtěli řešit, avšak strávili debatováním mnoho času a tak Protagoras řekl Sokratovi, že až bude někdy chtít, tak že mohou v debatě pokračovat. Sokrates souhlasil a rozloučil se tím, že už opravdu musí jít, že zde zůstal na přání Kallia a odešel.

V knize jsou velmi dobře znatelné rozdíly mezi sofistou Protagorem a Sokratem. Protagoras si libuje v dlouhých přednáškách, zatímco Sokrates preferuje formu dialogu neboli rozhovoru, kde se střídají otázky a odpovědi. Sokrates nemá rád dlouhé přednášky, avšak přesto přednese Simonidovy verše i když ironicky, parodujícíce sofisty.

5.2 Aristoteles – Rétorika

Kniha rétorika je propracovaná analytická učebnice, která ovlivnila výrazně výuku rétoriky i v novověku. Tato kniha vyšla roku 1859 vydáním Imanuela Bekkera. Přeložil jí a poznámkami opatřil Antonín Kříž. Rétorika se skládá ze třech knih. Kniha první se zabývá dopodrobna rétorikou a dialektikou, rozebírá shody a neshody v rétorice. Kniha druhá se věnuje osobnosti a řečníkovi. Řeší otázky jak nejlépe zapůsobit na publikum. Aristoteles zde rozebírá lidské city a charaktery. Ve třetí knize v první části nalezneme Aristotelovy úvahy o slohu, ve druhé části detailní pojednání o částech řeči. První dvě knihy jsou zhruba o dvacet let starší než třetí kniha.

V knize první se dozvídáme, že rétorika v pojetí Aristotela je přesvědčivě vystihnout cokoliv. Aristoteles tvrdí, že rétorika je schopnost vypořádat možnou přesvědčivou stránku každé jednotlivé věci, neboť to není úkolem žádné jiné vědy. Dále se zde zabývá důkazy povahou řečníka dokazovacími prostředky, které mají vliv na posluchače. Řečnictví se dělí na 3 druhy, řeči soudní, což jsou řečnické projevy před soudem, souvisí s demokratickou reformou řeckého soudnictví. Nikdo by se neměl dle názoru Aristotela nechat ve své při zastupovat. Dále to jsou řeči poradní nebo-li řeči politické, které byly používány v Athénách na sněmech, kde se svobodní občané společně radili o tom, co je a není prospěšné pro obec. Poslední jsou řeči oslavné. Mezi řeči oslavné patří různé chvalozpěvy na oslavu významné osoby, události či instituce. Také to jsou i řeči hanlivé. Aristoteles zde také mluví o třech typech cílů. Dělí je na cíl práva a bezpráví, cíl prospěch a škodolibost a cíl čest a nečestnost. Aristoteles říká, že je pět věcí, o nichž mluví řečníci a o nichž se lidé radí. Podle něho to jsou důchody, válka a mír, obrana země, vývoz a dovoz, zákonodárství. Podle Aristotela je dobro žádoucí pro sebe samo a ne pro něco jiného.

Kniha druhá se věnuje osobnosti řečníka. Aristoteles zde hovoří o tom, jak nejlépe zapůsobit na publikum. Pojednává zde o řečnických prostředcích. Rozebírá lidské city a charaktery. Přesvědčovací prostředky jsou podle něho příklad, průpověď, enthytéma.

Ve třetí části se dozvídáme, že řeč má dvě části, výložní a odůvodnění předmětu řeči. Obě části bez sebe nemůžou být. Úvod je začátek řeči, ale i úvod před soudy. Úvod se užívá k naklonění posluchačů a rozhořčení na protivníka. Úvod k řeči je stejný před lidem jako před soudem. Výklad o skutečích, na kterých se zakládá řeč. Vypravování slavnostních řečí netvoří nepřetržitý celek, bylo by to podle Aristotela nudné. Vyprávění má být osobité. Dokazování toho, co jsme řekli. Aristoteles dává rady, co je vhodné použít jako dokazovací prostředek. Aristoteles ve třetí knize radí, jak máme klást otázky a jak na ně dobře a výstižně odpovídat. Směsné dělí na dva druhy, pro vlastní potěšení a pro obveselení lidí. Závěr má čtyři složky. Složku působící na posluchače, složku zvětšování a zmenšování, složku vzbuzení citů u posluchače, stručné zopakování.

5.3 Cicero –O řečníkovi

Dialog O řečníkovi je nejrozsáhlejší a nejvyzrálejší spis o rétorice. Z původního názvu De oratore. Děj se odehrává ke konci roku 91 před naším letopočtem. Jedná se o fiktivní dialog. Děj se točí okolo postavy senátora Krassa, jehož prostřednictvím promlouvá Cicero. Děj se odehrává ve vile Licinia Krassa v Tuskulu. Dialog se vede mezi Krassem a Markem Antoniem. Občas v dialogu hovoří další postavy, Julius Caesae, Q.Scaevola, Strabo Vopiscus a Sulpitius. Krassus a Markus Antonius rozebírají mezi sebou význam řečnictví. Prostředí dialogu poukazuje na Platonova Faidra. Forma dialogu je zde volena aristotelská. Dílo má tři části.

V první knize Krassus uvažuje o řečnictví a o znalostech, které by řečník měl mít. Cicero zde dává najevo, že řečníkovi nestačí jen znalosti, ale měl by mít i talent.

V druhé části tohoto dialogu je výklad dějin řeckého a římského řečnictví. Řeší se zde vývoj pravého řečníka. Jsou vedeny úvahy o úloze humoru a vtípu.

V třetí části Krassus vede rozhovor o řečnickém stylu. „Řečník musí dbát o estetické hodnoty, o to, aby řeč byla umělecky vypracovaná, široce koncipovaná, výrazově bohatá, plná jasu po stránce myšlenkové i výrazové, která má svůj vlastní rytmus a metrické členění.“⁴¹ Antonius varuje před bojem mezi myšlením a řečí. Proto se nemůže ztotožnit s názorem, že jeden učitel by děti měl učit myslet a druhý je učit se vyjadřovat.

⁴¹ JIŘÍ KRAUS. Rétorika v evropské kultuře i ve světě. Praha : nakladatelství Karolinum, 2011. s. 61 ISBN 978-80-246-2001-5

5.4 Projev – Václav Havel

Václav Havel za své období vlády pronesl mnoho řečí. Ať to byl novoroční projev, výroční projev, abdikací projev, projev ke studentům, vždy to byl projev podaný s láskou a velkým pochopením. Václav Havel byl velmi odhodlaný ve svých přesvědčeních. Měl velmi rád lidi a bojoval za pravdu. Vzhledem k jeho povahovým vlastnostem se nikdy nebál ve svých projevech říci to tak, jak si to myslí.

Novoroční projev z prvního ledna 1992. Václav Havel začínal novoroční projevy oslovením „Milí spoluobčané“. První čím Václav Havel začíná jsou jeho starosti nad obyvatelstvem. Klade otázku, proč máme tak málo důvodů k radosti. Havel používá v novoročních projevech pojem „my“. Jemu jsem to vždycky věřila, že to myslí vážně a prožívá s obyčejnými lidmi strasti dnešního života. Klausovi v jeho projevech tento postoj nevěřím.

Havel se nahlas zamýšlí nad tím, jak těžký úkol jsme měli po roce 1989, kdy jsme měli opět najít sami sebe. Mluví o hledání nových způsobů žití, o hledání nového postavení ve světě, o hledání nového ústavního a politického systému. Jasně dává najevo, že se lidem může zdát toto období nelehké a nešťastné, přesto Havel říká, že nechceme vrátit dobu komunismu. Dává tím apel na lidi, aby to nevzdávali a nevraceli se ve svých myšlenkách k době komunismu. V novoročním projevu je pokorný. Před vyslovením svých stížností a radostí se Václav Havel lidu zeptá: „A teď se s Vámi, dovolíte – li, podělím o některé své pocity a řeknu Vám, z čeho mám radost a co mě naopak trápí.“⁴² Na této větě se mi nejvíce líbí jeho dovolení. Je to sice jen řečnická otázka, leč v tomto případě ukazuje jistou pokoru, kterou v sobě Havel měl.

Projevy novoroční Václava Havla byly o dost delší než projevy Václava Klause. Václav Havel se ve svých projevech spíše věnuje lidem. Přes lidský faktor popisuje i jiné stránky života například ekonomické a politické. Havel v projevech často používá slovní spojení „velmi mě trápí“ s čímž zdůrazňuje vážnost situace. Havel zde naznačuje problematiku neprávem získaných peněz občany. Baví se o chybě, která nastala v prvních měsících přerodu republiky po

⁴² http://archive.vaclavhavel-library.org/kvh_search/itemDetail.jsp?id=957

totalitní vládě. Havel apeluje na tyto chyby, aby se co nejrychleji napravily, aby lidé dál vesele nemanipulovali s nakradenými penězi. Zmiňuje se o rasových problémech, národnostních menšinách a nesnášenlivosti mezi rasami. Tento problém převládá dodnes. S porovnáním s projevy Václava Klause, tak on na problém rasové nenávisti většinou zapomíná. Například o jedenáct let později, kdy situace národnostních menšin se absolutně nezměnila, se ve svém projevu ani jednou o této problematice nezmínil. Václav Klaus je spíše ekonom, lidský faktor pro něho není tím nejdůležitějším. Václav Havel se zmiňuje o násilí a dává důraz na potlačení násilí. Také se v novoročním projevu zmiňuje o svých radostech z vývoje Československé republiky. Vyzdvihuje pojem svoboda, hovoří o vzniku několika humanitárních a charitativních nadací. Vyzdvihuje lékaře a učitelé a vzdává jim velký dík, že v často žalostných podmínkách konají své funkce.

Václav Havel byl spíše literát, který vstoupil do politiky, přesto ekonomice se také věnoval. Hovoří o malé privatizaci, která započala, hovoří o konvertibilitě koruny, hovoří o velké privatizaci, která právě začínala. Mluví o tom, že se nám společnými silami podařilo zabránit inflaci koruny a nezadlužit se více než bylo potřeba. S tím však popisuje proces ztráty odbytiště některých podniků a růstu nezaměstnanosti. Při čtení tohoto projevu se mi zdálo, že by tento proslov pasoval na tento rok. Malé podniky ztrácí uplatnění na trhu vůči velkým firmám. Nezaměstnanost nás tíží i tento rok. Sám tvrdí, že odborníci tvrdí, že v tomto roce se ekonomický pokles může zastavit. Václav Havel byl však skeptický a tvrdí, že tomu tak nebude. Měl pravdu.

Havel hovoří o spolupráci naší země s okolními zeměmi, zmiňuje se o zrušení Varšavského paktu. Havel není lhostejným k problémům okolních zemí. Přes všechnu práci s přerodem z totalitního režimu na demokratický neopomíná problémy spojené s válkou v Jugoslávii.

Na závěr si Václav Havel nechával to nejdůležitější, to, co ho nejvíce trápilo. Neporozumění v dalším soužití mezi Čechy a Slováky. Konstatuje nesouhlas nad poslanci a žádá je, aby včas a odpovědně projednávali zákony.

Na závěr proslovu přeje lidem práci, zdraví, klid, dobré nervy, hodně trpělivosti, naději a sílu. „Budeme-li držet spolu, bude s námi bůh.“⁴³

⁴³ http://archive.vaclavhavel-library.org/kvh_search/itemDetail.jsp?id=957

5.5 Projev - Václav Klaus

Václav Klaus začíná své novoroční projevy oslovením „Vážení a milí spoluobčané“ Novoroční projev z roku 2004 z Pražského hradu. Klaus připomíná patnáct let života v demokratickém státě. Klaus na začátku hovoří o tom, že rok 2003 byl rokem mimořádných událostí, rokem přiměřeně úspěšným. Klaus nezmínil na rozdíl od Václava Havla, co se stalo minulý rok. Věnuje se zde nadcházejícímu roku, minulý rok téměř neřeší. Klaus popisuje v jaké žijeme zemi a srovnává to se životem v zemích Blízkého východu a v zemích Afriky. Vždy je výhodně se srovnávat s někým nebo s něčím, co je horší. Klaus lidem ukázal, aby si nestěžovali. Pokud by ukázal zemi, která je daleko vyspělejší než jsme byli my, lidé by byli pohoršeni a začali by si uvědomovat velké mezery ve vedení našeho státu. Říká, že jsem součástí šťastnější části světa.

Klaus po zbytek projevu hovoří o nadcházejícím roku. Pět vět věnuje soukromému životu občana. Poté se zmiňuje o ekonomice. Předhazuje první volby zástupců do Evropského parlamentu. Jednou větou se věnuje vzdělanosti v České republice, aby se školy snažily pomáhat rodinám, aby z našich dětí rostla vzdělaná, lidsky zralá a sebevědomá generace.

Klaus po zbytek proslovu hovoří o vstupu do Evropské unie, o jeho kladech a záporech. Na závěr přeje občanům klidný a šťastný nový rok, zdraví, úspěch a potřebné štěstí.

Z Klausovo projevů je vidět Klausův ekonomický pohled. Havel v projevech řešil lidské stránky, různé rasové problémy, otázky války.

5.6 Projev – Barack Obama

Projev z 5.dubna 2009 z Prahy. Barack Obama děkuje za vřelé přijetí a říká, že je hrdý, že mohl svou ženu Michelle přivést do Prahy. Hned v prvních větách děkuje za vřelý vztah ke Spojeným státům americkým, k čemuž se hodí přirovnání kdy kočka říká myši, děkuji Ti, že jsi mě nesnědla.

Hovoří o Tomáši Masarykovi, který v Chicagu roku 1918 mluvil k tisícům lidí. Zmiňuje se o příslibu podpory Ameriky k nezávislosti Československa. V tomto projevu chválí Prahu jako krásné starobylé a zároveň mladé a moderní město. Vrací se do minulosti a popisuje, jaké strasti náš stát zažil.

Vzpomíná na doby, kdy se narodil a vyrůstal. Hovoří o tom, že by tenkrát nikdo nevěřil, že se stane prezidentem a přirovnává to k časem Československa, kdy by nikdo nevěřil, že bychom mohli být svobodná země. Vyzdvihuje naši odvahu, že jsme dokázali říci, že svoboda je právem každého občana. Ve svém projevu se blíží Václavu Havlovi. Obama vyzdvihuje lidská práva.

Po vzpomnutí na doby, kdy nikdo nevěřil možnosti svobody Československa, říká důvod své návštěvy. Obama přijel kvůli pražskému jaru. „ Jsme zde proto, že před dvaceti lety vyšli lidé tohoto města do ulic, aby se domáhali příslibu nového dne a základních lidských práv, která jim byla příliš dlouho upírána. “⁴⁴ Také dodává, že dnešní generace však nemůže stát na místě. Nabádá, abychom spolu kooperovali. Abychom se všichni tolerovali, soustředili se na společné zájmy. Václav Havel ve svých projevech také vždy hovořil o vzájemné toleranci a spolupráce mezi lidmi.

Pro dobro světa hovoří Obama i o ekonomice. Hovoří o investici, která vytvoří nová pracovní místa. Nabádá k ukončení závislosti na fosilních palivech a novému využití energie Slunce a větru.

Na závěr proslovu hovoří o spolupráci NATO a slibuje, že se Spojené státy americké nikdy neobrátí vůči České republice zády.

⁴⁴ <http://www.novinky.cz/specialy/dokumenty/165681-dokument-projev-baracka-obamy-v-praze.html>

ZÁVĚR

V diplomové práci byly shrnuty důležité poznatky o antickém a moderním řečnictví. Byl věnován prostor antickému řečnictví, především významným řečníkům této doby. Blíže byl popsán život a názor na rétoriku Sokrata, Protagora, Platona, Aristotela a Cicera. Moderní rétorice bylo věnováno několik kapitol. Především kapitoly, kde jsme se dozvěděli, jak správně se má připravit a uspořádat projev. Také jsme rozebrali osobnost řečníka s navazujícím tématem tiskový mluvčí. Pro představu tiskového mluvčího jsme popsali velmi známého a významného bývalého tiskového mluvčího prezidenta Václava Havla Ladislava Špačka. Po vypracování teoretické části přišlo závěrečné zamyšlení nad porovnáním antického a moderního řečnictví. Rozdělení příprav projevu zůstalo stejné z dob antiky. Dělení na inventio, dispositio, elocutio, memoria, actio. V antice byl autor projevu sám řečník. Řečník si hledal témata sám a mluvil sám za sebe. Dnes je to jiné. Zpravidla nemusí řečník mluvit sám za sebe. Může mluvit za někoho jiného. Dnes je řečník takzvaný prezentátor. Prezentuje myšlenky skupin, firmy či jiného jedince. Téma si hledá vhodného řečníka oproti v antice, kdy si řečník hledal vhodné téma sám. Dnes řečníci nemluví spisovně na rozdíl o starých Řeků, kteří milovali spisovnu řečtinu. Závěrem můžeme říci, že téměř za dva a půl tisíce let se v zásadě nezměnil obsah rétorických knih. Nezměnil se ani způsob uspořádání a užívaná terminologie. Od antiky zůstal stejný postup vytvoření proslovu od námětu až po jeho prezentaci. Změnami jsou ovšem například nové druhy řečníku jako je moderátor a tiskový mluvčí.

V praktické části jsme rozebrali díla významných osobností z dob antiky. Popsali jsme dílo autora Platona Protagoras. V dialogu Protagoras se vede od začátku velmi vážný hovor mezi Sokratem a sofistou Protagorou. Výsledkem jejich hovoru je úplný obrat mínění o učitelnosti zdatnosti. Sokrates má dokázáno, že zdatnosti lze učit, Protagoras připustil, že zdatnost je vědění. Protagoras si libuje v dlouhých přednáškách, zatímco Sokrates preferuje formu dialogu neboli rozhovoru, kde se střídají otázky a odpovědi.

Další dílo jsme rozebrali Rétoriku od Aristotela. Kniha rétorika je zpracovaná učebnice, která ovlivnila výrazně výuku rétoriky i v novověku. Kniha Rétorika se skládá ze třech knih. Kniha první se zabývá dopodrobna rétorikou a dialektikou, rozebírá shody a neshody v rétorice. Kniha druhá se věnuje osobnosti a řečníkovi. Řeší otázky jak nejlépe zapůsobit na publikum. Aristoteles zde rozebírá lidské city a charaktery. Ve třetí knize v první části nalezneme Aristotelovy úvahy o slohu, ve druhé části detailní pojednání o částech řeči. První dvě knihy jsou zhruba o dvacet let starší než třetí kniha.

Posledním rozebraným dílem bylo Ciceronova kniha O řečníkovi. Dialog O řečníkovi je nejrozsáhlejší a nejvyzrálejší spis o rétorice. Krassus a Markus Antonius rozebírají mezi sebou význam řečnictví. Prostředí dialogu poukazuje na Platonova Faidra. Forma dialogu je zde volena aristotelská. Dílo má tři části. Cicero zde dává najevo, že řečníkovi nestačí jen znalosti, ale měl by mít i talent. Hovoří zde o římském a řeckém řečnictví.

Další částí praktické stránky diplomové práce bylo rozebrání projevů třech významných osobností. Blíže jsme popsali novoroční projev Václava Havla z roku 1992, novoroční projev Václava Klause z roku 2004 a projev Baracka Obamy z roku 2008 při návštěvě Prahy. Výsledkem porovnání těchto projevů je zřejmý rozdíl mezi myšlením těchto osobností. Václav Havel a Barack Obama jsou osoby, které se více než o ekonomiku starají ve svých projevech o lidskou stránku. Více dávají důraz na lidské potřeby a soucítí s lidmi. Václav Klaus je spíše ekonom. Rozdílem v projevech těchto tří osobností je takový, že Barack Obama a Václav Havel hodnotili minulé časy, jediný Václav Klaus hovořil o budoucnosti a o minulosti téměř nehovořil.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

- ARISTOTELES, *Rétorika poetika*. Praha : Nakladatelství Petr Rezek, 1999. ISBN 80-86027-14-7
- BAUER, Jan. *Václav Havel Necenzurovaný životopis*. Praha : Ottovo nakladatelství, 2002. ISBN 80-7181-852-6
- DIXON, Petr. *Rhetoric*. U.S.A.: Harper Row Publisher, INC, 1997. ISBN 0 416 66760 0
- HAŠKOVEC, Vít, MÜLLER, Ondřej. *Galerie géniů anebo kdo byl kdo*. Praha : Albatros nakladatelství, a.s., 1999. ISBN 80-0000763-
- HAVEL, Václav. *1992 & 1993*. Praha a Litomyšl : Paseka, 1994. ISBN 80-85192-72-1
- HOLMAN, Jaroslav. *Moderní rétorika*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1983.
- HVÍŽĎALA, Karel. *První zpráva*. Praha : Cartoonia, 1992
- CHMEL, Ladislav. *Všechno, co chcete vědět o Václavu Klausovi a bojíte se zeptat*. Praha : Formát, 2000. ISBN 80-86155-79-x
- JIRÁK, Jan *Antalogie komentovaných textů z dějin rétorické praxe*. Praha : Univerzita Karlova, 1989.
- KRAUS, Jiří. *Rétorika v dějinách jazykové komunikace*. Praha : Academia nakladatelství Československé akademie věd, 1981
- KRISEROVÁ, Eda. *Václav Havel životopis*. Brno : Atlantis, 1991. ISBN 80-7108-024-1
- MENDELL, David. *OBAMA Od slibu k činu*. Praha : Práh, 2008. s.38. ISBN 978-80-7252-234-7
- MĚCHUROVÁ, Albína. *Jak dobře mluvit a úspěšně jednat*. Praha : Správa sociálního řízení FMO ve vydavatelství a nakladatelství MAGNET-PRESS, 1992. ISBN 80-85469-33-2
- Řeč těla*. Havlíčkův Brod : Fragment, c2002. ISBN 80-7200-611-8
- TOMAN, Jiří. *Jak dobře mluvit*. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1981.
- VERNER, Pavel. *Vývojové trendy v českých médiích po roce 1989*. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2010. ISBN 978-80-7452-007-5

ŽÁK, Jiří. *Hovory s V.H. Autentické svědectví o divadle, kultuře, o letech šedesátých*

ŽANTOVSKÁ, Irena. *Jazyková komunikace v dějinách lidstva*. Praha : Vysoká škola Jana Amose Komenského, 2006. ISBN 80-86723-23-2

ŽANTOVSKÁ, Irena. *Rétorika : teorie a praxe*. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-57-0

INTERNETOVÉ ZROJE

<http://www.stream.cz/onemanshow/513328-48-dil-one-man-show-ladislav-spacek>

www.ladislavspacek.cz/media/

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10090925908-vsechnoparty/210522161600032/>

<http://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr-vaclav-klaus/zivotopis.shtml>

<http://www.novinky.cz/specialy/dokumenty/165681-dokument-projev-baracka-obamy-v-praze.html>

http://archive.vaclavhavel-library.org/kvh_search/itemDetail.jsp?id=957

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Novoroční Projev Václava Havla.....	I
Příloha B – Novoroční projev Václava Klause.....	II
Příloha C – Projev Baracka Obamy v Praze.....	VI

A Novoroční projev Václava Havla

Novoroční projev prezidenta ČSFR Václava Havla

Praha, Pražský hrad, 1. ledna 1992

Milí spoluobčané,

už delší dobu si kladu tuto základní otázku: proč v době, kdy nás neohrožuje, ani do našich věcí nezasahuje žádná cizí moc a my máme - jako stát i jako občané - svůj osud poprvé po staletích skutečně ve vlastních rukách, máme tak málo důvodů k radostné spokojenosti? Kde vlastně tkví příčiny naší nervozity, bezradnosti, netrpělivosti, ba mnohdy i beznaděje? Vládám, parlamentům i prezidentovi lze zajisté vyčíst tisíc a jednu chybu, ztěžá však může někdo soudný říci, že tyto instituce, ostatně demokraticky vzniklé, nesou kompletní odpovědnost za zneklidňující stav naší země a že jsou výlučnou příčinou všeho zla. Změnit vládu, parlament i prezidenta lze dnes celkem snadno, doufat ale, že se tím všechno rázem vyřeší a nastane obecná pohoda, by bylo očividně bláhovou iluzí.

Příčiny tíživé situace, v níž se ocitáme, tkví totiž nepoměrně hlouběji. Jejich zdrojem je fakt, že nás historie postavila před zcela nevidaný úkol: znovu nalézt sebe samé.

Vždyť vše, co prožíváme, ať už to je dobré a nadějně, anebo naopak špatně a deprimující, souvisí tak či onak s velkým procesem našeho nového historického sebehledání. Hledáme - jako země opět plně nezávislá - své nové postavení ve světě. Hledáme nový, lepší a vskutku spravedlivý model své vlastní státní existence a soužití našich národů. Hledáme nejlepší způsoby, jak od základů přebudovat naše hospodářství a umožnit mu přirozený rozvoj. Hledáme nový ústavní a politický systém, takový, který by nejlépe vyhovoval našim dnešním podmínkám. Hledáme novou totožnost našeho státu jako státu vskutku právního: přebudováváme celý náš právní řád. Hledáme nový vztah občana ke státu a státu k občanovi, občana k občanovi i občana k vlastnictví a k práci. Hledáme posléze i nový a žádnými předsudky už nezátížený vztah k vlastní minulosti. Potýkáme se přitom nejen s dědictvím komunismu, ale i s mnoha problémy, které zaklela do našeho osudu i naše vzdálenější historie.

Je zřejmé, že takto komplexní a radikální znovuhledání sebe sama, takto nebývalý přerod celé společnosti, nemůže být úkolem lehkým a bezbolestným. A rozhodně to není úkol, s kterým si může poradit politická reprezentace sama. Je to úkol pro všechny. Je to úkol, proti kterému nemáme právo protestovat, protože jsme si ho my sami dali: když jsme se vzbouřili proti ponižujícímu typu lidské, občanské a státní existence, který jsme tak dlouho trpně snášeli, rozhodli jsme se tím zároveň, že budeme hledat jiný, svobodnější a důstojnější způsob vlastního bytí. V tuto chvíli jsme uprostřed tohoto hledání. Možná se ocitáme v jeho nejtěžší fázi, možná jeho nejtěžší fázi máme teprve před sebou. Ať tak či onak, jsme na cestě. Je to cesta komplikovanější, než jsme tušili, plná nástrah a překvapení. Vrátit se nechceme, nemůžeme a ostatně nemáme ani kam. Cíl je ale zatím stále ještě v nedohlednu. Jaký tedy div, že se ve společnosti rozmáhá zneklidnění, nervozita, obavy, pochybnosti, ba leckdy i malomyslnost. Je to víc než přirozené; vždyť i sám Kristus zapochyboval na kříži o smyslu své cesty. Zdá se, že vše, co prožíváme, musíme prožít. Přeskočit historickou fázi svého sebehledání bohužel nemůžeme. Máme jedinou možnost: pokračovat v cestě. A zachovat si

B Novoroční projev Václava Klause

Datum: **1. 1. 2004**

„Vážení a milí spoluobčané,

tímto krásným zimním dnem začíná rok 2004. Tímto dnem vstupujeme do již patnáctého roku života ve svobodném a demokratickém státě, který zaručuje tolik potřebný prostor pro svobodné jednání každého z nás.

Patnáct let je již dostatečně dlouhá doba na to, abychom se vymezovali převážně vůči našemu dnešku, respektive včerejšku, abychom pochválili, co si pochvalu zaslouží a co znamená zřetelný krok vpřed, a abychom různé současné nezdary a neúspěchy přestali svádět na minulost. V jistém slova smyslu budeme letos už patnáctiletí. Jak přítomnost, tak i budoucnost jsou v našich rukách a je jen a jedině na nás, jak s nimi naložíme.

Rok, který právě skončil, byl pro naši zemi rokem bez mimořádných událostí, byl rokem přiměřeně úspěšným. Tato slova říkám s plným vědomím toho, že v sobě toto souhrnné hodnocení skrývá to, že byl i rokem velmi se lišících lidských osudů. Někdo bude na uplynulý rok vzpomínat v dobrém, jiný nikoli.

Jsem přesvědčen, že ani v roce 2004 tomu nebude jinak. I v něm někteří z nás prožijí nejednu dramatickou a kritickou chvíli, ale společně se můžeme spolehnout na to, že žijeme v zemi,

- která je jako celek poměrně konsolidovaná a funkční,
- která má vybudované a provozuschopné základní veřejné instituce,
- která je součástí komunity demokratických a přátelských zemí a
- která se právě díky tomu nemusí obávat žádných přímých vnějších ohrožení.

Tak tomu ve všech částech světa, zejména na Blízkém Východě a v Africe, ani zdaleka není. Patříme k té šťastnější části světa, měli bychom to vědět a vážit si toho.

Nadcházející rok bude v naší zemi rokem běžného lidského potkávání se i střetávání se. Bude rokem spolupráce i soutěžení. Bude rokem lásky a přátelství, ale i postojů a činů méně pěkných. Setkáme se nejen s lidskou šlechetností, ale i se sobectvím. Setkáme se s úsměvem i s pláčem, protože takový už lidský život bývá. A takové budou naše životy i v roce letošním. Velká většina z nás svůj život zvládne, těm dalším se pokusme pomoci.

Nejde ale jen o naše soukromé životy. Žijeme v zemi s velmi silným postavením státu a tedy i politiky. O použití téměř poloviny všeho, co se u nás za rok vyrobí, bezprostředně, svou vlastní volbou, nerozhoduje nikdo z nás. Rozhoduje o tom za nás stát prostřednictvím těch, kterým jsme k tomu dali či dáme svůj mandát. Prosím proto všechny, aby tomuto udělování mandátů - neboli volbám - věnovali dostatečnou pozornost.

V letošním roce budeme - a to dokonce úplně poprvé - volit své zástupce do Evropského parlamentu. Naším úkolem bude najít takové reprezentanty České republiky, kteří se o naši věc a o naše zájmy v následujících letech v Bruselu skutečně poperou. Budeme také volit 13 krajských zastupitelstev (a tím nepřímo i 13 hejtmanů) a budeme od nich chtít, aby nás v krajích kvalitně zastupovali. Budeme volit i jednu třetinu senátorů a musíme si přát, aby tato volba přispěla k tolik potřebnému posílení prestiže horní komory našeho parlamentu. Přístupme ke všem těmto volbám vážně.

Od těch, kterým jsme svůj mandát dali už dříve, to znamená od dnešních členů vlády a Parlamentu, vyžadujeme,

- aby se odvážně a koncepčně pustili do řešení problémů, které žádný jednotlivý občan sám přímo ovlivnit nemůže.

- Aby zastavili rychle rostoucí zadlužování naší země (což vlastně není nic jiného než zadlužování každého z nás).
- Aby nás zbavili obav z nahromaděných problémů ve zdravotnictví, které vyvolávají pochopitelnou nejistotu a nervozitu lidí, zejména starších.
- Aby našli takový způsob fungování našich úřadů, který by je přiblížil k občanům a aby politici a úředníci v centru země či krajů nezapomínali na život na venkově, na problémy, kterými žijí naše vesnice.
- Přejme si, aby bylo méně zbytečně okázalých policejních akcí, ale o to více poctivého úsilí o vyšší bezpečnost a o menší kriminalitu.
- Přejme si, aby naše školy pomáhaly rodinám v jejich snaze, aby z našich dětí vyrostla vzdělaná, lidsky zralá a sebevědomá generace.
- Důvěřujme našim soudům, ale požadujme od nich rychlý a kvalitní výkon.
- A hlavně si přejme, aby politikové na všech úrovních konali tak, že při tom získají a udrží si naši důvěru.

Rok 2004 bude rokem vstupu České republiky do Evropské unie. Na straně jedné ubezpečuji každého, že probuzením se do prvního květnového rána nenastane žádný radikální zvrát našich životů. Na straně druhé by měl každý vědět, že tímto okamžikem dojde k ukončení formální svrchovanosti České republiky, že se staneme součástí stále se rozšiřujícího a více pravomocí získávajícího evropského nadnárodního celku a že proto o mnohém, co se nás týká, už nebudeme rozhodovat sami. Loňské referendum řeklo této změně ano, letos v květnu začne být toto naše ano realizováno.

Bylo to rozhodnutí s dalekosáhlými důsledky. Zkusme této změny našeho státoprávního uspořádání využít k udržení či dokonce k posílení toho základního, co ke svému životu potřebujeme a co nám bylo tak dlouho odpíráno - naší svobody, naší demokracie a naší prosperity. Zkusme se stát silnějšími překonáním své tradiční nejednoty a vzájemné nedůvěry. Zkusme i s

tímto vědomím a sebevědomím jednat s partnery v Evropské unii jako rovný s rovným. Zkusme se nekrčit a neschovávat se za druhé. Hlavně ale neočekávejme, že se o nás od 1. května začne někdo zvnějšku starat. Nezačne. I nadále se o sebe budeme muset - vlastními silami - postarat sami.

Věřím, že toho jsme a budeme schopni, a proto se budoucnosti nebojme. Považujme ji spíše - pro každého z nás - za úžasnou příležitost, kterou nesmíme promarnit.

Vážení a milí spoluobčané,

přeji vám všem klidný a šťastný Nový rok. Přeji vám zdraví a úspěch. Přeji i ono tolik potřebné štěstí. Pevně věřím, že nás rok 2004 posune opět o kousek dál.⁴⁵

⁴⁵ <http://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/archiv/905.shtml>

C Proslov Baracka Obamy v Praze

„Díky, díky za vřelé přijetí, dobrý den, Praho, chtěl bych poděkovat občanům České republiky. Jsem dnes hrdý, že zde nyní mohu stát s vámi uprostřed tohoto skvělého města uprostřed Evropy. Abych parafrázoval jednoho z mých předchůdců, jsem hrdý na to, že jsem přivezl Michelle Obamovou do Prahy.

Děkuji panu prezidentovi, děkuji panu premiérovi i ostatním předním politickým osobnostem, děkuji za výjimečnou pohostinnost, děkuji také občanům České republiky za vaše přátelství ke Spojeným státům.

Během let jsem se naučil oceňovat dobrý smysl pro humor a dobrou národu Čechů, kteří žijí v mém domovském městě Chicagu. Za mnou je socha hrdiny českého národa Tomáše Masaryka. V roce 1918 poté, kdy Amerika slíbila podporu nezávislosti Československa, Masaryk hovořil v Chicagu k davu čítajícímu sto tisíc lidí. Nemyslím si, že bych mohl tento rekord překonat, ale jsem hrdý na to, že jsem následoval jeho kroky z Chicaga do Prahy.

Po více než tisíc let byla Praha v porovnání s jinými městy vždy výjimečná, poznali jste časy mírové i válečné. Viděli jste vzestup i pád impérií. Vedli jste revoluce v umění, vědě, v politice i v poezii. Pražané vždy trvali na tom, že půjdou svou vlastní cestou a že určí svůj vlastní osud. A toto město, toto zlaté město, které je starobylé i mladé, stojí jako živoucí monument vašemu neporazitelnému duchu.

Když jsem se narodil, svět byl rozdělený, naše národy zažívaly různé okolnosti. Jen málo lidí by předpovědělo, že někdo takový jako já se jednoho dne stane americkým prezidentem. Jen málo lidí by předvíдалo, že americký prezident bude moci jednoho dne hovořit k takovému publiku jako já dnes v Praze. Málo lidí by si dokázalo představit, že Česká republika se stane svobodným národem, členem NATO a vůdčím subjektem sjednocené Evropy. Tyto myšlenky by byly zavrženy jako sny.

Dnes jsme zde, protože dost lidí nedbalo hlasů, které jim tvrdily, že svět se nemůže změnit.

Jsme zde díky odvaze těch, kteří zaujali postoj - a přijali riziko - a řekli, že svoboda je právem všech lidí nezávisle na tom, na které straně zdi žijí, a bez ohledu na to, jak vypadají.

Jsme zde díky pražskému jaru, protože jednoduchý a principiální boj za svobodu a příležitost zostudil ty, kteří mohli jen vlivem síly tanků a zbraní potlačit vůli lidí.

Jsme zde proto, že před dvaceti lety vyšli lidé tohoto města do ulic, aby se domáhali příslibu nového dne a základních lidských práv, která jim byla příliš dlouho upírána. Sametová revoluce nás naučila mnoho věcí. Ukázala nám, že pokojný protest může otřást základem impéria a odhalit prázdnot ideologie. Ukázala nám, že malé země mohou hrát ve světových událostech klíčovou roli a že mladí lidé mohou vést při překonávání starých konfliktů. A dokázala, že morální vůdcovství je mocnější než jakákoli zbraň.

A proto k vám mluvím ve středu Evropy, která je pokojná, sjednocená a svobodná - protože obyčejní lidé věřili, a jejich vůdci nikoli, že přehradu je možné překlenout, že zdi je možno strhnout a že mír může zvítězit.

Jsme zde dnes proto, že Američané a Češi věřili proti všemu rozumu, že dnešek může nastat.

Sdílíme tuto společnou historii. Ale tato nová generace - naše generace - nemůže stát na místě. I my si musíme vybrat. S tím, jak je svět méně rozdělený, stal se propojenějším. A viděli jsme, jak se události vyvíjejí rychleji než naše schopnost je řídit - globální ekonomika v krizi; měnící se klima; trvající nebezpečí starých konfliktů, nových hrozeb a šíření zbraní katastrofy.

Žádná z těchto výzev nemůže být vyřešena rychle nebo jednoduše. Všechny ale vyžadují, abychom jeden druhému naslouchali, abychom jeden s druhým spolupracovali; abychom se soustředili na naše společné zájmy, ne na naše

příležitostné rozdíly; a abychom znovu potvrdili svoje sdílené hodnoty, které jsou silnější než jakákoli síla, jež by nás mohla rozdělit. To je ta práce, v níž musíme pokračovat. To je ta práce, kterou jsem přijel do Evropy začít.

Abychom obnovili naši prosperitu, musíme koordinovat akce napříč hranicemi. To znamená investice, které vytvoří nová pracovní místa. To znamená bránit se zdem protekcionismu, které stojí v cestě růstu. To znamená změny našeho finančního systému, nová pravidla, aby se zabránilo zneužívání a budoucí krizi. A máme závazek vůči naší společné prosperitě a naší společné lidskosti, abychom nabídli ruku těm na nových trzích a těm nejchudším, kteří trpí nejvíce, ačkoliv měli málo společného s finanční krizí. Právě proto jsme tento týden vyčlenili více než bilion dolarů pro Mezinárodní měnový fond.

Nyní nastal čas, abychom v zájmu ochrany naší planety změnili způsoby, jakými používáme energii. Společně se musíme postavit změnám klimatu tím, že ukončíme závislost světa na fosilních palivech, že využijeme síly nových zdrojů energie jako vítr a Slunce, a tím, že vyzveme všechny národy, aby se na tom podílely. A slibuji vám, že v tomto globálním úsilí jsou nyní Spojené státy připraveny vést.

Abychom zajistili naši společnou bezpečnost, musíme posílit naši alianci. NATO bylo založeno před 60 lety poté, co komunismus ovládl Československo. Tehdy se svobodný svět příliš pozdě poučil, že si nemůže dovolit rozpory. Tak jsme se spojili, abychom vybudovali nejsilnější alianci, kterou svět kdy poznal. A stáli jsme bok po boku, rok za rokem, desetiletí po desetiletí, dokud nebyla železná opona zdvižena a svoboda se nerozlila jako voda.

Nyní slavíme desátý rok členství České republiky v NATO. Vím, že ve dvacátém století byla mnohokrát učiněna rozhodnutí, aniž byste vy byli u jednacího stolu. Velké mocnosti vás zradily nebo rozhodly o vašem osudu, aniž by byl vyslyšen váš hlas. Jsem tady, abych řekl, že Spojené státy se nikdy k lidem této země neobráť zádý. Jsme svázáni společnými hodnotami, společnými dějinami a trvalým příslibem našeho spolenectví. Článek 5

smlouvy zakládající NATO to říká jasně: útok na jednoho je útok na všechny.
To je slib naší doby a to je slib navždy.⁴⁶

⁴⁶ <http://www.novinky.cz/specialy/dokumenty/165681-dokument-projev-baracka-obamy-v-praze.html>

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Dominika Györiová

Obor: Mediální komunikace

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Antické a moderní řečnictví

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 73

Celkový počet stran příloh: 9

Počet titulů české literatury a pramenů: 18

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 1

Počet internetových zdrojů: 6

Vedoucí práce: PhDr. Albína Měchurová

